

AGUSTOS 19

Marje

RUSYA
FEDERASYONU

Gagra

Pitsunda

Gudauta

SUHUM

Tkvarçal ○

KARADENİZ

Oçameira

Gal ○

GURCİSTAN

GÜRCİSTAN
ABHAZYA'DAN

ELİNİ ÇEK !

ÇERKES TARİHİ KRONOLOJİSİ

Dr. Baturay ÖZBEK (YEDİÇ)

Ankara-1991

KİTAP İSTEME ADRESİ: P.K.: 355 Kızılay/ANKARA

MARJE

LİNA ORGANIZATION

Adına Sahibi

Sönmez BAYKAN

Genel Yayın Yönetmeni
&Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Mustafa Aziz ÖZBEKSanat Yönetmeni
Cihan İŞBAŞIMali İşler ve Abone Sorumlusu
Tunay TARKAYMerkez Büro(Ankara)
Hilmi ÖZENYeşilirmak Sk. 12/48
Maltepe/ANKARA
Tel/Fax:231 02 24 - 231 02 25Yazışma Adresi
P.K. : 355 Kızılay / ANKARAHavale Hesap No(TL)
MARJE DERGİSİ
Posta Çeki Hs. 103118Havale Hesap No(Döviz)
T.C. İş Bankası Çankaya Şb.
(\$) 311 86 63 no'lu hesaba
(DM) 311 86 78 no'lu hesabaAbone Koşulları
Türkiye 100.000 TL
Avrupa 60 DM/Yıllık
Diğer Ülkeler 45 \$ Yıllık
Fiatı : 10.000 TLBaskı
GÖZDE OFSET - 230 78 73MARJE
bir
LİNA ORGANIZATION
ürünüdür.

Merhaba Marje Dostları,

Emeklemeye başlayan derginiz üçüncü sayısı ile de sizlerle kucaklaşmanın gurur ve mutluluğunu yaşıyor.

Geçtiğimiz bir ay içerisinde, Türkiye'de yaşayan tüm Çerkesler, oldukça hareketli, sıcak ve yoğun günler yaşadılar.

Devam eden bir Abhaz-Gürcü gerginliği nihayet Abhazya'nın bağımsızlığı ile noktalandı. Ardından bugünlere kadar süren bir sessizlik her iki tarafta yaşandı. Ve hemen bağımsızlığın ertesinde Abhazya Cumhurbaşkanı Vladislav Ardznba ve beraberindeki beş bakan yaşadığımız ülkeyi ziyaret ettiler. Çağrılmasından gelmesine kadar eksiklikler ve hatalarla dolu bir on günlük ziyarete rağmen, olumlu temaslarda bulunulabildi.

Bu arada hükümetin dış politikası ve Gürcistan ilişkileri nedeniyle ısrarla görüşmeden kaçması, görüşecek yetkililere olumsuz telkinlerde bulunulması dikkat çekiciydi.

Aynı günlerde ilerisi için önemli ve büyük umutlar vaad eden Dağlı Halkları Konfederasyonu başkanı Şenibe Yura ve yardımcısı da çeşitli temaslarda bulundu, ziyaretler yaptı.

Derginiz Marje, her iki liderle de beraber sizler için yoğun bir diplomatik trafiğin içerisine girdi.

Yine geçtiğimiz ay Dünya, İkinci Çerkes Festivalini Sohum'da coşku dolu bir biçimde yaşadı.

İşte böylesine sıcak ve hareketli günlerin esintisini getiriyor bu sayıda derginiz.

Bu arada yaşanan diplomatik skandalları da olduğu gibi yansıtmaya çalışıyoruz.

Yine geçtiğimiz aylarda Çerkesler sol basında birden popülerite kazandı.

Ancak dürüstlüğüne inanmaya çalıştığımız bir dergimizin, röportaj konusu olmayan bir konuyu, sohbet esnasında söylenenleri sanki kurumsal görüşümüz gibi yansıtmayı ve kendisine paylar çıkarması ise bu tür basın organları hakkında bizleri kuşkuya itti. Sıkıntılı anlar yaşamamıza neden oldu.

Ne var ki tekzipleride yayına almaması kötü niyetlerini açık ve net olarak ortaya koyacak nitelikteydi.

Yeni sayılarımızda birliktelikler dileğiyle Ha Marje!...

B

U SAYIDA

MARJE

HER SÜRGÜNDE BİR ÇIKAR.

AĞUSTOS '92

BASYAZI... / S. BAYKAN

3

ALMANYA NOTLARI

8

SANAT / SİR

MURAT ÖZEN-HERMANN PUTTMANN

10

PARİS YOLCULARI

12

Pçentleş Memdun

GÜNDEM

14

GÜRCİSTAN'DAN KAÇIŞ

GÜNCE / MEHMET UZUN

24

ROPORTAJ / MARJE

31

CARIMASLAN

YORUM

33

Ayhan ÖNDER

SİZLERDEN

37

HABERLER

42

TELEX NOTLARI

44

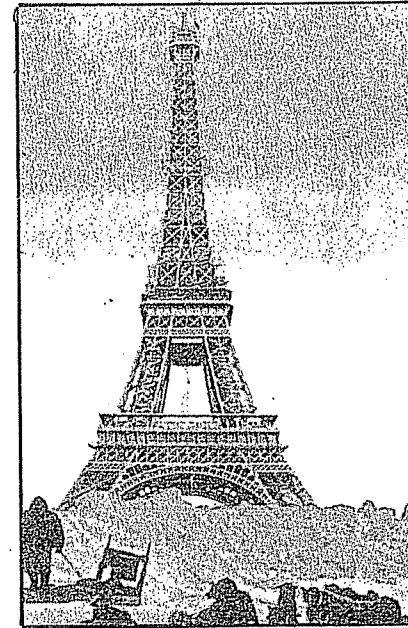
DÜNYA KAMUOYUNUN DİKKATİNE

45

KARİKATÜR

48

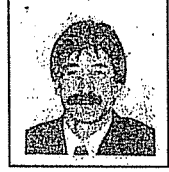
CİHAN İŞBAŞI

B

YAZI

Sönmez BAYKAN

BİR ÖZGÜRLÜK OKYANUSUDUR DAĞLI YÜREĞİ

EMPERYALİZMİN OYUNUNU MUTLAKA BOZACAKTIR

Dünya emperyalizminin yeni uşaklarından katil Şewardnadze yönetimindeki Gürcistan, efendilerinden almış olduğu emir ve destekle binlerce yıllık geçmişe sahip Abhazya'yı tarihten silmek istiyor. Efendilere kimin taşeronluk ettiği ise herkesçe malum. Taşeronu görmemek için kör olmak gerekir.

TEMMUZ '92 Sayısında MARJE'de yayınlanan ve Kaf-Kur tarafından kaleme alınan "İNSAN HAKLARI BARIŞ VE DEMOKRASİ GÜÇLERİNE BARIŞ SEVER VE HÜMANİST DÜNYA KOMUOYUNA" başlıklı bildiri de durumun aciliyetine dikkat çekilmiş ve şöyle denilmiştir: "...Gürcistan Oligarşisinin temel amacı, sadece sindirmek ve boyunduruk altına almak değil, Abhazya'yı Abhazlardan tümüyle temizlemektir, soykı-rımdır; tam bir işgal ve ilhaktır." Bildirinin sonunda da "Dünyadaki barış ve demokrasi güçlerini, ulusal ve uluslararası kuruluşları uygar ve muktedir devletleri, barışsever ve hümanist tüm insanları, Abhazya'daki işgal, ilhak ve soykırımın önlenmesi için ivedi ve etkili biçimde tepki göstermeye davet ediyor, Abhazya'da yeni bir katliam olmasın diyoruz." diyerek dünya kamuoyuna çağrıda bulunuyordu.

Kaf-Kur'un bu çağrısına bırakın dünyadan, 3.000.000 Çerkesin yaşadığı Türkiye Cumhuriyeti'nden bile en ufak bir tepki gelmemiştir. Çünkü Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti efendisinden almış olduğu emirler doğrultusunda senaryoda yer almak istiyordu. İsteğini ise Abhazya'ya zerresi bile ulaşmayan, Gürcistan'a yardım gönderme

çalışmalarına işgal öncesi hız vererek, üst düzeyde ziyaret ve basın-yayın kuruluşlarında günlerce yardım paketleri haberleriyle efendisine taşeronluk görevini tam olarak yaptığını bildiriyordu.

Taşeronluk görevini büyük bir zevkle yapmanın en belirgin nedenlerinden biri de emperyalizmin yeni uşağı Gürcistan'ın ilk sınavı olan Güney Osetya işgalini başarıyla tamamlamış olmasıydı. Gelecek vadeden iyi bir

uşak, efendisi tarafından her zaman sevilirdi. O zaman taşeronun arka plana itilme tehlikesi vardı. Yıllardır efendisine sadakatinden şüphe ettirmemiş olan taşeron, ülkesinde yaşayan ve sayıları 3 milyonu aşan iyi vatandaşlar üzülecek diye kenara çekilemezdi. Ne önemi vardı 3 milyon Çerkesin ya da insanların. Önemli olan "Yeni Dünya Düzeni" diye adlandırılan emperyalizmin makyajlanmış görüntüsünde yer alabilmektir. Ayrıca 128 yıldır "iyi vatandaş şvaykları" tam istediği gibi görevlerini yapıyorlardı. Bu vatan için onlar da ölüyor, bu vatan için onlar da çalışıyor, vergi veriyordu. Üstelik vergileriyle kardeşlerinin katledilmesine bilmeyerek de olsa yardım ediyorlar, ses bile çıkarmıyorlardı.

İşte Abhazya'nın işgali öncesi somut görüntüler. Abhazya Cumhuriyeti üzerine yazılan sernaryo 14.08.1992 tarihinde sahneye konuldu. Oyunun adı: KATLİAM SOYKIRIM VE İŞGAL! Yazan ve Yönetmeni: Amerika Birleşik Devletleri, Suflör ve sahne amiri: Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Oynayanlar: Gürcistan işgalcileri, Eksen karakter ise Katil Şewardnadze. Dünya kamuoyu seyirci.

Bizleri hayrete düşüren ve anlam veremediğimiz şey, bu oyunun olumlu ya da olumsuz eleştirilerinin (gerçi olumsuz eleştirileri beklemek çok safça olur) Basın-yayın kuruluşlarında yer almaması. Özellikle Türkiye'de. Çünkü dünyanın en uç köşesinde bir Türk öksürse topluma maledilir, kahraman Türk öksürdü(!) gibi laflar, boyalı basında yer

alırdı. Sevgili Türkiye Basını, bu senaryoda Türki-ye'nin rolüyle de övünmelisiniz bence. Yoksa birilerinin iddia ettiği gibi sizler kukla değil misiniz?(!)

Evet, Türkiye'de de yaşayan, dünyanın dört bucağına sürülen ve her zaman sürgün yüreklerle yaşamak zorunda bırakılan Kuzey Kafkasya'lılar, bundan 128 yıl önce de bunun benzeri bir senaryoda da figüran rolü almıştınız, yoksa hatırlamadınız mı? bu oyunu daha önce hiç görmemiş gibi hayretle izlediniz. Gün artık başkalarına senaryo malzemesi olma günü olmamalı! Bu üzerimize emperyalist güçler tarafından yazılan son senaryo olmalı ve mutlaka bu yazılan senaryo ve uygulayıcıları da sahneden kovulmalıdır. Bunu gerçekleştirmek için Dağlı Yüreği! taşımak yeterlidir. Dağlı yüreklerinin ortak tavrı bu oyunu bozacak, dünya emperyalizminin uşağı Gürcistan'a unutamayacağı bir tokat atacaktır. Yeter ki "bizim sorunumuzu biz çözeriz, bunun içinde mutlaka kitleselleşmeliyiz" diyelim ve gerçekleştirelim.

Gürcistan işgalcilerine onurlu direnişlerini sürdüren yiğit Abhaz kardeşlerimizin ve soydaşları olan yüzbinlerin ortak sesine her türlü desteği verelim.

Abhazya'da emperyalizm amacına ulaşırsa, unutmayalım ki senaryonun devamı gelecek ve belkide tüm Kafkasya da yaşayan soydaşlarımız katledileceklerdir. Bizim de ata yurdumuz diyebileceğimiz, uğruna canımızı feda edecek hiçbir şeyimiz kalmayacaktır.

Daha da kötüsü bu katliam son bulmazsa, işgalci Gürcistan ordusu durdurulmazsa, uzun vadede Çerkes diye ne bir kültür, ne bir vatan, ne de ben Çerkesim diyen bir insan kalmayacaktır.

Bu, bizi tarih sahnesinden silmek için emperyalizmin başlangıç katliamıdır.

Kuzey Kafkasya, bütün dünyanın gözdüğü verimli topraklara sahip. Bu toprakları kaybetmemenin tek yolu, Kuzey Kafkasya'da yaşayan can kardeşlerimizin onurlu mücadelesine sahip çıkmakla mümkündür.

Hepimiz somut olarak gördük. Dünyanın her bir yanına, gerek Abhazya'dan, gerek Kuzey Kafkasya'nın diğer cumhuriyetlerinden, gerekse dünyanın 45 ülkesine yayılmış Çerkeslerden, yapılan yardım çağrıları yanıtsız kalmaktadır. Neden dersiniz? Çünkü "it itın kuyruğuna

basmaz" İtin kuyruğuna dünyada yaşayan tüm Çerkesler dayanışma içinde olursa basabilir.

Türkiye'de yaşayan milyonlarca Çerkes, Türkiye Cumhuriyeti'ne çok güvendikleri için tepki göstermemesini hayretle karşılıyorlar. Bizce Türkiye tavrını ortaya koymuştur. Türkiye Cumhuriyeti, Gürcistan işgalcilerinin Sohum'a tamamen yerleştiği yolundaki haberleri aldıktan sonra açıklama yapma gereği duymuştur. Neden dersiniz? Çünkü senaryoda görevi orada başlar. Yapmış olduğu açıklamayla T.C. Hükümeti gözlerimizi yaşarttı. Türkiye, ülkelerin toprak bütünlüğüne dayanan, demokratik bir yapılanmayı desteklediğini belirttiği açıklamada, "Gürcistan Cumhuriyeti ile kendisine bağlı Abhazya Özerk Cumhuriyeti arasındaki sorunların, insan haklarına(ne demekse?) ve uluslararası ilişkilere ege-men ilkelere saygı temeliyle, (yukarıdaki senaryoda yer alanlardan bahsediliyor herhalde) diyalog yoluyla çözümlenmesi gerektiği görüşündedir." denildi.

Evet dostlar, şu güne kadar T.C. Hükümeti tarafından yapılan tek açıklama bu. Üstelik işgalden tam beş gün sonra yapıldı bu açıklama.

Evet, biz Türkiye'de yaşayan Çerkeslerin soydaşlarının katledilmesi, T.C. Hükümetini bu kadar ilgilen-diriyor.

Ama bizler, daha fazla ilgilendirmeli diyoruz. Ulaşmaya çalışıyoruz, ulaşamıyoruz. Çünkü üç milyon vatandaşını derinden yaralayan, kardeşlerinin katledilmesi olayı karşısında çaresiz kalan Çerkesler adına görüşme talebinde bulunan hiç kimseyle görüşmeyen bir başbakan yönetiyor bu ülkeyi.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin tavrı ne olursa olsun, önemli değil. Önemli olan, Türkiyeli Çerkeslerin birlikte tavır koymalarıdır. Bu da mutlaka gerçekleşecektir. Bağımsız Abhazya Devleti Gürcistan işgalcilerinden temizlenecek ve emperyalist güçlerin oyununu bozacaktır.

SELAM OLSUN ONURLU DİREN-CİYLE TARİH YAZANLARA... SELAM OLSUN DÜNYANIN DÖRT BİR YANIN-DA "BAĞIMSIZ ABHAZYA" DİYE ATAN SÜRGÜN YÜREKLERE...

SELAM OLSUN EMPERYALİZME KARŞI DİRENEN BÜTÜN HALKLARA.

Ö

ZEL HABER/Marje

EKONOMİK İŞ BİRLİĞİ ANLAŞMASI

24 Temmuz 1992 günü Adigey, Kabardey Balkar, Karaçay Çerkes Cumhuriyetlerinin temsilcileri Nalçık'ta buluşarak bir dizi ekonomik işbirliği anlaşmasına imza koydular. Bu üç kardeş cumhuriyetin halkları tarafından unutulmayacak bir olay olarak gündeme geçti. Protokol sırasında, cumhuriyetlerin temsilcileri, birbirleriyle barış içinde yaşamak istediklerini, birbirlerine destek olacaklarını ve kardeşlik ilişkilerini sonuna değin sürdüreceklerini dile getirdiler.

Bu üç cumhuriyetin örnek davranışını diğer Kafkasya Cumhuriyetlerinin de benimseyip uygulaması en büyük dileğimiz.

Delegasyon Heyetinin protokol sonrası gazete ve TV. muhabirleriyle yaptığı sohbetten bir bölümünü aşağıda sunuyoruz.

* Kabardey Balkar Cumhuriyetindeki toplumsal ve politik sorunlar hakkında ne düşünüyorsunuz?

Kok'o Bunun cevabı hiçte kolay değil, ilk olarak, cumhuriyetimizi, ikiye üçe bölmek isteyen güçler var. Barışı ve birliğimizi bozmak isteyenlerle karşılaşırız. Bunun yanında devlet organları arasında kanunları

МЕЖДУНАРОДНАЯ
ЧЕРКЕССКАЯ
АССОЦИАЦИЯ

INTERNATIONAL
ASSOCIATION
CIRCASSION

РЕПУБЛИКА АДІГЕЯ

р/с 700647 в коммерческом банке «Нальчик»; корреспондентский
счет 07350039 в Внешэкономбанке СССР; валютный счет 070487
в коммерческом банке «Нальчик», г. Нальчик

ул.

телеф.

№ 1992 г.

№ 3

Председатель Верховного Совета
Республики Адигея
Тлеухану А.

Международная Черкесская ассоциация поддерживает Договоры о сотрудничестве, заключенные между Адигеей, Кабардино-Балкарской и Карачаево-Черкесской. Однако, к этим договорам почему-то не была привлечена Абхазия, являющаяся членом Международной Черкесской ассоциации.

Абхазия имеет все шансы быть участником подобных соглашений и ускорению его от этого процесса может быть расценено как отказ от предварительных договоренностей, достигнутых между четырьмя республиками. Между тем, участие Абхазии в такого рода договорах обусловлено объективной необходимостью и вполне согласуется с нормами международного права и национального законодательства республик.

Адигейский народ по повелению, подписавший основы взаимоотношений с братскими абхазскими народами, и, оставаясь, с одной стороны, в эту трудную для нас минуту.

Президент Международной
Черкесской ассоциации

Н. Х. КАЛИФОВ.

değiştirip, anlaşmazlıklar çıkarmaya uğraşanlar, iktidarda ki yöneticileri yıpratmaya çalışanlar da cabası. Tüm bunlara rağmen, olaylara hakimiz. Reformlar ve demokrasi yolunda ilerlemenin devamına inanıyorum.

* Bugün imzaladığınız ikili anlaşmalar, sizce ne gibi yararlar sağlayacaktır?

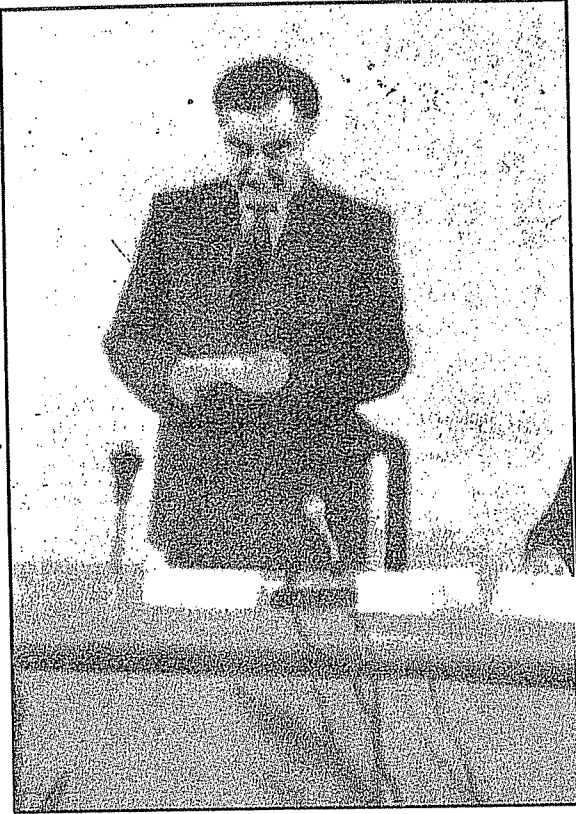
Kok'o Komşuluğumuzun ve iyi ilişkilerimizin daha da gelişmesine katkıda bulunacağı kesin. Ayrıca anlaşmadaki en önemli maddenin "Manevi değerlerimizin kalkındırılması" olduğuna inanıyorum.

C. Aslan Kuzey Kafkasya Cumhuriyetleri arasında pazar ekonomisi gelişecektir. Ve yardımlaşmamızın resmiyete bağlanması açısından yararlı olacaktır.

* Yeni kanun çıkarılması için parlamento ne gibi şeyler yapıyor?

L'ı'uju (Adigey Yüksek. Sov. Bşk.) Kanun projeleri üzerine görüşmeler başladı. Adigey Cumhuriyeti Anayasasını hazırlayan komisyon halen çalışmakta. Rusya Federasyonunun yeni bir anayasasının olmaması işlerimizi zorlaştırıyor.

* Bölgenizde Kazakların yaşadığı Kraylar var. Bu Kazak sorunu hakkında ne düşünüyorsunuz?

Kok'o Yakın zamanda Kraylarla anlaşma imzalayacağız. Kazakların kütürlerini geliştirmelerini, yerinde buluyoruz. Ama silahlanmalarını hiç uygun bulmuyoruz. Bunun anlamı açıktır. Kazaklar kılıçla gelirlerse, birileride kamayla gelir. İşi bu noktaya varırmamalıyız.

C.Aslan Yakın zamanda Krasnodar Krayı ile anlaşma imzalayacağız. 54 Yıl bu krayın içinde kaldık, kültürel bağlarımız oldukça güçlü, insanlar birbirlerine akraba oldular. Bu ilişkilerin yardımlaşmamıza katkıda bulunacağını ümit ediyorum.

Hubıy Bizde Stavropol Krayı ile anlaşmaya hazırlanıyoruz. Aramızda önemli ekonomik bağlar var. Bugün yalnız yaşamak mümkün değil.

Sovelev(K.Ç.Yük.Sov.Bşk.) Yeltsin'in Kazaklar hakkında çıkardığı kararnameyi uygulamaya çalışıyoruz. Bu arada Kuzey Kafkasya Cumhuriyetleri ile ilgili yararlı olasilecek her türlü araştırmayı yapıyoruz.

*Kıyı boyu Şapsığların sorunları hakkında ne düşünüyorsunuz?

Karmıko (KB Yük. Sov. Bşk.) Bizi üzen sorunlardan birisi .En iyi şekilde sonuçlandırmayı düşünüyoruz .Bu işle

uğraşmak üzere gruplar oluşturduk, temsilcilerimiz Ulusal Rayonun durumunu görüşmek için bir süre önce Krasnodar'a gittiler. Bu temsilciler Soçi, Lazarevsk, Tuapse'ye giderek yerel yöneticilerle konuyu görüşecekler.

L'i'uju Krasnodar Krayı ile yapacağımız anlaşmada Şapsığ sorunu da yer alacaktır.

* Her üç cumhuriyetin kültür ve sanat adamları arasındaki ilişkiler ne durumda?

Meşbaş'e Yazarların, kültür ve sanat adamlarının daha fazla buluşmaları gerekiyor. Hepimiz aynı ulus için çalışıyoruz amaçlarımız birdir. Bu konuda bütün Çerkes Halklarının sanat ve edebiyat ürünlerini dilimize çevirip Maykop'ta yayınlamayı düşünüyoruz.

*Adıgey Cumhuriyeti ile Karaçay-Çerkesk Cumhuriyetinin egemenlik deklarasyonlarına bağlı kalınarak.

*Birlikte yaşamın her alanını kapsayan ilişkileri geliştirmenin ve güçlendirmenin ve cumhuriyetler arası barışın sağlanacağı göz önüne alınarak.

*Kardeşlik ilişkileri üzerine cumhuriyetlerin kendi geleceklerini kendilerinin tayin etmesi eşitlik ve içişlerine karışmama ilkesi, karşılıklı bağlılık arzusundan hareketle.

*Her iki tarafın yararına olan ekonomik, teknik ve kültürel bağların karşılıklı olarak geliştirilip güçlendirilmesi yolunda, büyük bir kararlılıkla aşağıdaki konularda anlaşılmıştır.

1- Taraflar ekonomi, bilim, kültür, eğitim ve sağlığın korunması için sıkı işbirliğinde bulunacaklardır.

İşletmeler, ekonomik organizasyonlar ve diğer kuruluşlar arasındaki mevcut bağları güçlendirmek için gerekli çalışmalar yapılacak, ve ortaklaşa programlar hazırlanacaktır.

2- Taraflar cumhuriyetlerde yaşayan tüm ulusların manevi değerlerini geliştirmek amacıyla, eğitim ve bilgi alışverişinde işbirliği yapacak ve bu amaçla:

a- Ulusal Diller geliştirilecek,

b- Toplumun gelenek ve görenekleri canlandırılacak,

c- Okullara gitmeyenlerin eğitimi orta ve yüksek öğretimde uzmanlaşma ve ulusal sistem konseptlerinin belirlenmesi ve ihtiyaç duyulan program ve metodların sağlanmasında işbirliği yapacak,

d- Uzman kadrolar yetiştirilecek, hali ha-

zırda bulunan uzmanların formasyonları geliştirilecektir.

e- Ortak basımevlerinin kurulması ve ortak medyanın oluşturulması sağlanacaktır.

f- Kültür ve sanat dallarında yeniden yapılanma yolunda, ortak programlar hazırlanacaktır.

3- Karşılıklı ilişkilerin geliştirilip güçlendirilmesi için daha ileri boyutta temasların önemine inanan taraflar, gelecekte resmi delegasyon, uzmanlık ve bilimsel gelişme alanlarında değişimler yapmak, cumhuriyet günleri düzenlemek, çeşitli ulusların yaşadığı cumhuriyetlerde festivaller ve kuruluş partileri düzenleyecektir.

4- Bu anlaşmalar süresiz olup, taraf ülke liderlerinin imzalaması ile yürürlüğe girer. Anlaşmanın hükümlerini yerine getirmek amacıyla, ayrıntılı protokoller düzenlenecektir. Anlaşma yapan taraflar kendi toplumsal, politik, ekonomik şartlarının gereği olarak, anlaşmada ihtiyaç duydukları değişiklikleri veya ilaveleri yapmakta serbesttir.

Abhazya'nın birliğe katılmak için görüşmeler sürecinde sunduğu Rusça başvuru metni(Yanda)

NEDEN, ANADİL YENİ NESİLLERE ÖĞRETİLMELİ ?

Bir ulusu ulus yapan en etkin araç şüphesiz ki dildir. Ben şu millettensin, sen şu millettensin dendiğinde, önce o dili bilip bilmediğin sorulur. Eğer bilmiyorsan, zihinlerde soru işaretleri doğmaya başlar.

Hiç unutmam, Anne ve babası Çerkes hemde iyi Çerkes olan, üç dört yaşındaki bir çocuğa, hepimizin yaptığı gibi, "sen Çerkes misin, yoksa Türk müsün?" diye sorunca "Türk'üm" cevabını vermişti. Bu cevabı beklemeyen anne baba da biraz bozulmuşlardı. Bunun üzerine ben sözüme devamla, "Nasıl olur? Senin anne ve baban Çerkes sen de Çerkesin" deyince, "hayır ben Türk'üm, çünkü ben o dili bilmiyorum." diye cevap vermişti.

Görüldüğü gibi, ben Çerkesim diyebilmek için önce çerkesçeyi bilmek ve konuşmak gerekiyor. Çünkü dil, bir kültür ögesidir ve bir milleti millet yapan en belirgin özelliğidir. Dilde o milletin, karakteri, kültürü, özellikleri, kısaca her şeyi yatmaktadır. O halde anadili en önce çocuklarımıza öğretmemiz gerekmektedir.

Bazıları, "dili sonradan öğreniriz problem değil" diyorlar. Doğru. Bir yabancı dil öğrenildiği gibi öğrenilir. Öğrenilmesine öğrenilir de asla o milletin, kültürünü, duygularını ve acılarını duyamayacaktır. Sadece yavan ekmek yer gibi, o dili konuşacaktır.

Dilsiz ulus ölüdür. İşte Wubih çerkeslerine bakalım. Herkes, dünyada Wubih kalmadı demektedir. Halbuki doğru değil tüm bu yazılar. Çünkü; Türkiye'de yüzbinlerce Wubih yaşamaktadır. Buna rağmen Wubihlar bitti denilmektedir. Neden? Wubihçayı bilen, konu-

şan olmadığından. Demek ki dil eşittir ulusdur. Bu nedenle de her şeyden önce anadilimizi öğrenmeye ve öğretmeye gayret etmeliyiz. Yoksa inanın ki, bu böyle giderse, bir günde Adigeler, Abazalar bitti denilecektir. Çünkü anadilini bilenlerimizin sayısı, gün geçtikçe azalmaktadır. Bunu anlamak için de müneccim olmak gerekmez. Bakın ailenize, yakın çevrenize, köyünüze. Ne durumda anadilimiz? Kaç kişi ve kimler biliyor anadilimizi? Aldığımız cevaplar ne kadar çok olumlu olursa o kadar sevindirici ; olumsuz olursa o kadar da tehlikeli , demektir.

**ANA DİLİYLE
EĞİTİM GÖREN ÇOCUKLAR
DAHA BAŞARILI OLUYOR**

Çocukluğundan itibaren duyduğu sözcükler ve cümlelerle dilini öğrenen çocuklar, bir Çerkes gibi düşünmesini, konuşmasını ve davranmasını da öğrenmektedirler. Kısaca bir Çerkes olabilmektedirler. Hatta bilim adamlarının tesbitine göre, anadilinde okuyan ve okuma imkanları bulan çocuklar, anadillerini bırakıp başka dilde okumaya zorlanan çocuklardan daha zeki, akıllı ve başarılı olmaktadır.

Ne yazık ki, sürgünde dünyanın neresinde olunursa olunsun, Çerkes Çocukları anadillerini bilmeden büyümektedirler. Bilhassa, Çerkes davasında, önde gidenlerin, hemen hemen hepsinin çocukları anadillerini bilmemektedirler. İşin acı yönü, hem de anne ve baba çerkesçe bildikleri halde ve çerkesliğin bilincinde oldukları halde. Peki bu "bilinçli!" kardeşlerim böyle davranırlarsa, acaba "bilinçsiz !" halk ne yapacaktır? Onlara ne kadar Çerkescilikten bahsedersen et , etkinlik kazanamayacaksınız. Nitekim kazanamıyoruz da, "bırak sende o kadar iyi olsaydı kendi çocuklarına çerkesçeyi öğretirdi", denmektedir.

Nerede olursa olsun, çocuklara tüm zorluklara karşın, çerkesçe öğretmek zor mu acaba? Bence hayır. Disiplinli ve kurallı, karşılıklı sevgi ve saygıya dayanacak bir eğitimle nerede olunursa olunsun, anadilimizi çocuklarımıza öğretebiliriz. Bunun örnekleri pek çok ve bunlardan bir kaç tanesini yazacağım. Yazacağım ki olabildiğini, yapılabildiğini bir çok Çerkes görebilsin

Federal Almanya'nın Kehl kasabasında, Çorum'dan Koblı ailesi yaşamaktadır. Strasburg'a yakın olan bu koca kasabada, Çerkes hemen hemen yok denecek kadar azdır. İşte bu ailenin, ikisi kız, ikisi erkek dört çocuğu var. Çocuklar Almanya'da doğdu ve büyüdüler. Türkiye'ye arada sırada gelip gidiyorlar. Ama çocukların dördü de bülbül gibi hem Almanca hemde Çerkesce konuşuyorlar.

Yine Hamburg kent devletinde, Yugoslavya'dan İzzet Hasani(Jev'lerden) yaşamaktadır. O'nunda birisi kız ikisi erkek üç çocuğu var. En küçüğü daha bir yaşındadır. İki büyük şakır şakır Çerkesçe konuşuyorlar, en küçüğünde muhakkak anadilini öğrenecektir.

Gelelim Hannover il merkezine, burada da Suriye'den F.Tamzok bir Alman bayanla evli olarak yıllardır yaşamaktadır. O'nun da üç erkek çocuğu var. Her üçü de Çerkesçe konuşmaktadırlar. Tüm bu yazdığım çocuklar okullarında da başarılıdır. Hemen hemen hepsi, Almanyanın sınavla girilen, kazanılması zor olan lise okullarına gitmişler, gidiyorlar ya da bitirmişler, üniversitelere de gidiyorlar.

Yine Wuppertal şehrinde Tchiço İsmail'in, Ömer isimdeki tek çocuğu, üç dili şakır şakır konuşmaktadır.

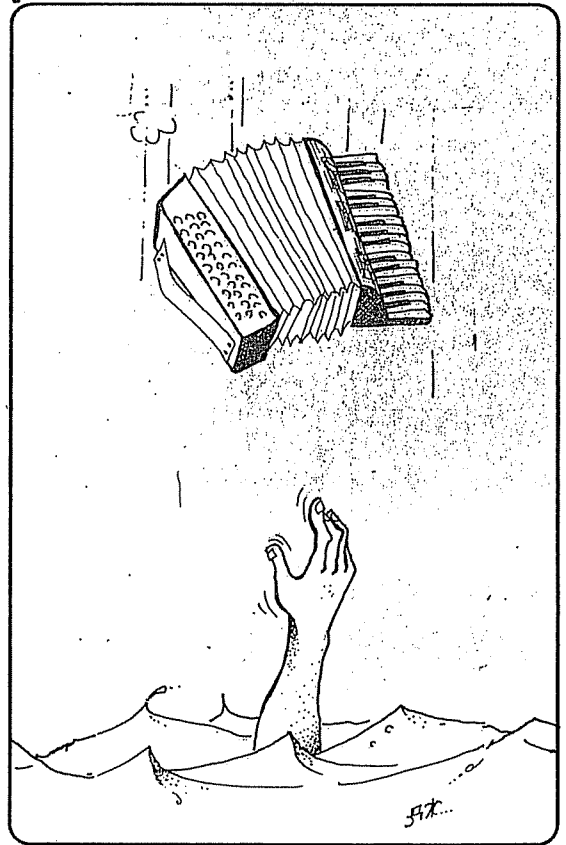
Bu örnekleri daha da çoğaltabiliriz. Bu aileleri tebrik etmemek, onlara gıptayla bakma

mak elde değil. Koca Almanyada sokakta oynayacak çerkes arkadaşları olmadığı halde, çerkesçeyi çocuklarına öğrettiklerinden dolayı. Kendilerine zorlandınız mı çerkesçeyi öğretirken diye sorunca; "hayır, kararlı bir tutum, onlarla devamlı çerkesçe konuşma, çerkesçeden başka dili anlamama davranışı, karşılıklı anlayış, saygı ve sevgi ile kolayca anadillerini öğrendiler" Bu kadar basit bir olay.

O halde , yok büyük şehirdeydiler, yok nenesi dedesi yoktu, yok televizyon radyo belasından vs. vs. gibi lafazanlıklarla kendimizi bu utanç verici davranıştan kurtaramayız. Demek ki isterse, davasına gerçekten inanmışsa çocuklarına çerkesçeyi de herkes öğretebilir.

Hayır diyenler kendi kendilerini aldatıyorlar demektir ki bu da davamıza vurulan en büyük darbedir. Çünkü; kentte öğretmiyoruz, diyenlere öğretildiğini örnekleriyle gösterdik. Hatta nasıl öğretildiğini de yazdık. Tüm herkesin kulakları çınlasın. Dedik ya "edebiyat değil , teori değil, iş gerekir, pratik gerekir."

Dilsiz ulus ölüdür.

Bir güvercin uçurdum
Ali güneşli
Bir sonbahar günü

Barış getirdim
sevgiye hasrete insanlara
Her kanar vurmuş
Ayrılığa inar olsan diye

Biliyorum,
yorulmuştuk
bitkindik.

Biliyorum,
ayrılmışık,
dağılmışık.
Gün kararmış
umudumuz tükenmişti.

Biliyorum ve inanıyorum ki,
dün,
bu günden kötüydü.
Şimdi biz,
düenden de kötüyüz.

Dostlar, dostlar,
diniş istiyorum
yeniden diriliş
Yarını yaşamak için
bu gün.
Yepyeni bir dünya için
Birlik istiyorum,
Var olabilmek için geri dönmek.

Söyleyin
Güvercinleri öldürmeşinler.

ALI CHARZIS' TOD

Isın! Isın! Zeit! Scholl's im Gebirge,
Babst fern am weissen Fluß
Hag der Aar aus Protschnoj - Okup,
Eding kommt zur Sobranie !"

Wie die Abasechen karnen
Zutreich aus den fernsten Aulen,
Unter ale Charzis Führung
Schworen Alle sie den Bluteid

"Zu den Waffen, zu den Waffen !
Hallt der Ruf weit durch die Thaler;
Schrill im Horste krächzt der Geier,
Und den schnabel wezt der Rabe.

Wehe dir, Batalpschinsk !
Wehe dir, o Grenzstanitze !
Bald schwebt über dir Zerstörung
Und der Stahldolch der Adeche !

Schon mit warmem Wasser wuschen
Alle Fürsten ihre Rosse,
Schon im weissen hornisch glanzen
Rings die wilden Bergsrätter.

An der Spitze Ali Charzis
Silbern wallt des alten Helden
Hart hernieder auf den Panzer
Und die Augen glühen golden.

Hundertmal hat die Tabun
Er beraubt des Tschernom
Datum prangt er in Geschmeide
Und sein reicher helmschmuck glizert.

Wie so drohend aus den Bergen
Muthesflammen fernhin brennen !
Wie so stolz die hohen Wörte
Wie so rasch Alten Scheitte !

Hermann Puttmann
Alman Şair Puttmann'ın Çerkesçe
üzerine yazdığı "Vahşi ve Özgün"
Adlı eserinden...

Soğının en yeşili, Soğunun en yeşili
Samsun- acısıyla, Samsun- acısıyla

Gölge, hasret kalmış toprağın
Ağacın dalında yeşil yaprağın
Sık, öylesine kenetlenmiş ki
Damlasını yudum yudum içercesin
ayrılığın
hasretin

Olu toprağı serpilmiş sine umursamıyız
Cilgin dalgaların uğultusuna nat
Oysa hep aynı türküyü söyler Karadeniz
hep ayrılık
hep özlem

Susamış, doymaz toprağın
hep göz yaşların
umutların
çocukluğun
fırtınalar doyuramaz seni
fırtınalar
Bunca yıldır hep ağlar ayımların

Ey rüzgar sormam sana
neden ayırdın yaprağı dalından
kökü toprağından
Ey yağmur sormam sana
neden ayırdın toprağı taşından
Öylesine acı, öylesine buruk ki kalbim
yine vurğun, yine hasretim.
Gölge istemem bulutların altında
Göge ersin başım
aydır, güneştir, yıldızlardır
benim ekmegim, aşım.
Oh nedim, oh, nedim
Çıkar karnavalın parçaya ayır
yine özler
yine vâdeler
yine vâdeler vardır.

Ey yeşilin en güzeli
ey çocukluğun
ey umutların
unutma
Samsundan öte vatan vardır
vatan.

Ey Soğının en yeşili
en yüksek tepesi
Ses ver, Ses ver AYIUN (AXYH)
İşte karşıda duruyor
Ataların ağıt yaktığı Samsun.

Huvaj Murat

K

ÖNÜK YAZAR

Pçentleş Memduh

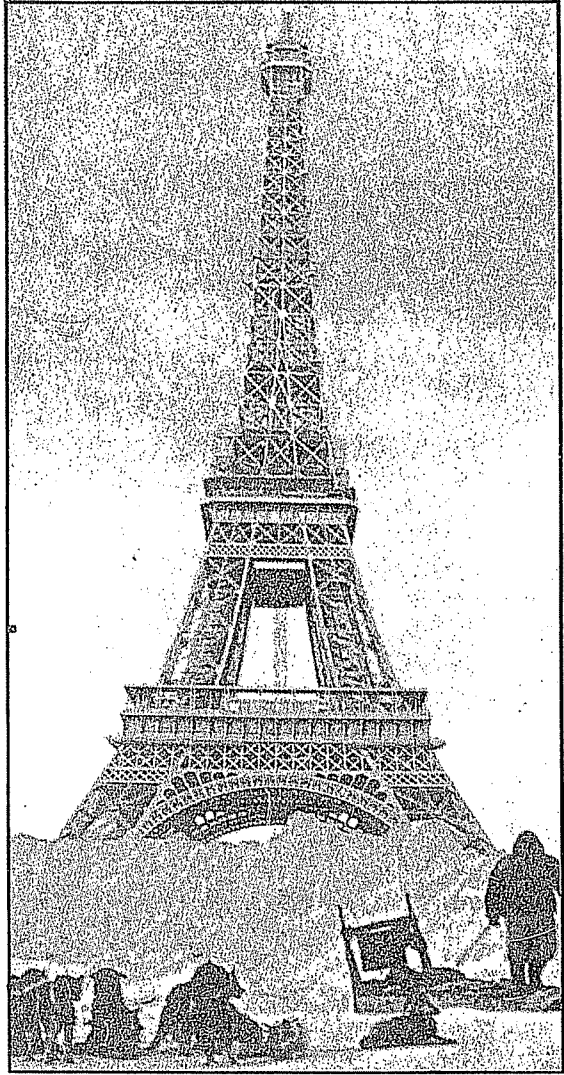
İSTANBUL PARİS YOLCULARI

Haftalık "Gerçek" dergisinde 12 Temmuz 1992 tarihli 16. sayısında "Çerkesler: kimliğimiz tanınsın" başlıklı bir yazı yayınlandı. Bazı görüş ve düşüncelerin ileri sürüldüğü bu yazıda, üzerinde önemle durulması ve yanlış anlamalara fırsat verilmemesi için bazı hususların açıklanması gerektiği görüşündeyim.

İlkönce, Çerkeslerin Osmanlı ülkesine gelişleri göç değil sürgün sonucudur. Bir halkın % 90-95'i, başka bir halk veya devlet tarafından kovulmadan, sürülmeden ve onlardan baskı ve zulüm görmeden, kendi vatanını terketmez. Belgelerle sabittir ki Çerkesler de Çarlık tarafından sürülmüştür. Bu nedenle sürgünü göç olarak algılamamalıdır. Dergide ileri sürülen "Biz buraya haklarımızdan feragat ederek geldik düşüncesiyle devlete minnet duyguları beslediler(S.9)" yargısı kanımca yanlıştır. Çünkü Çerkesler toplu olarak, durup dururken kendi "haklarından feragat" etmemişlerdir. Tersine hakları ve vatanları zorla ellerinden alınmıştır.

İkinci olarak dönüş tezi, bazı karşıt görüşlüler tarafından (Gerçek Dergisinde yazıldığı gibi) kasıtlı olarak "Göç" veya "Göç Savunucuları" olarak algılanmakta ve ifade edilmektedir. Bir tezi ortaya koyanların vermiş olduğu adı kasıtlı olarak değiştirmek, karşı tezi savunanlar için zayıflık işaretidir. Zaten insan kendi vatanına göç etmez, döner.

Üçüncü olarak; "sorunların çözümü göç mü?" alt başlığı içinde yer verilen görüşlerden biride şudur: "Göç savunucularının sağdan ya da soldan farklı gerekçeleri vardı. MHP içinde yer alanlar, göçü bu siyasal hareketin, ırkçı ve

milliyetçi argümanını kullanarak işlediler.

Kendilerini sol yelpaze içinde tanımlayan bir grup Çerkes ise Sovyetler Birliğinde sosyalizmle ilgili bütün düşlerinin, ete kemiğe bürüneceği kanısındaydılar. Onlara, anayurt bu olanağı sağlayacakmış gibi görünüyordu.S.11" İleri sürülen bu görüşler temelde yanlıştır. Çünkü; MHP içinde yer alan kişilerin ozaman ki temel düşünceleri ve men-subu olduklarını iddia ettikleri ırk ve milliyet, dönüş tezini savunanların görüş ve düşün-

celerine hiç mi hiç uymuyordu. Tersine bu kişiler, zaten düşman oldukları bir sistem içinde yer alan SSCB'ye dönmek isteyenlere yönelik bir takım suçlamalarda bulunmaktaydı.

Sosyalizm olduğu için anavatana döneklerini söyleyenler olduğunu iddia eden, ikinci görüş de temelsizdir. Her toplum gibi Çerkesler de ekonomik görüşleri farklı insanlardan oluşmaktadır. Nitekim sosyalist görüşte olan ancak, ulusal çözümü anavatana dönüşte gören insanlar, dün de vardı, bugün de vardır. Bu insanlar içinde, artık anavatanda sosyalizm yok diye dönüş tezini savunmayan yoktur.

TOPLUMUN YAŞAMI İLE İLGİLİ KURALLAR ŞANS OYUNLARINA BENZEMEZ

Dördüncü olarak, aynı yazıda "seksen arifesinde Çerkes gençlerinin büyük çoğunluğu devrimci-demokrat örgütler içinde yer alarak göç tartışmalarının dışına çıkıyorlar ve artık kendi dışlarında sürdürülen bu tartışmaları eleştiriyorlardı.(S.11)" denilmektedir. Çerkes gençlerinin büyük çoğunluğunun devrimci-demokrat kesimin içinde yer aldığı nasıl saptanmış anlamak mümkün değildir. Sağ ve sol örgütlerin içinde yer alan Çerkes gençlerinin sayısı (bu konuda her hangi bir bilgi olmasına rağmen) abartıldığı gibi çok değildir. Nitekim Çerkeslerin büyük çoğunluğunun Türkiye'deki sağ partilere oy verdiğini düşünürsek böyle bir yargının anlamsız olduğu ortaya çıkmaktadır. Öte yandan sözü edilen örgütler içinde yer alan ve kendi ulusal sorunlarıyla ilgilenmeyenleri ve enternasyonalist düşüncede olanlara ne diyebiliriz ki.

Beşinci olarak, aynı yazıda belirtilen "sosyalist sistem çöktü. Dönüşçülerin tososu 13+1 tuttu" yargısı da bilimsellikten uzaktır. Toplumun yaşamı ile ilgili konular şans oyunlarına benzetilemez. Kaldı ki dönüş tezini taya koyanlar, olursa oldu, olmazsa ne yapalım

gibi bir düşünceden hareket etmemişlerdir. Her türlü koşulda bu düşüncelerinden vazgeçmemişlerdir. Tam tersine karşı tezi savunanların büyük bir çoğunluğu çözümü başka halkların kaderine ve onların çabalarının sonucuna bağlamışlardır. Dolayısıyla asıl totocuların kimler olduğu ortaya çıkmış ve maalesef bir bile tutturamamışlardır. Son olarak yukarıda belirtilen hususlar bir yana, çok daha önemli olan, bir dernek başkanının talihsiz beyanıdır. Bilindiği gibi dernekler, kuruluş amaçları doğrultusunda etkinliklerde bulunur. Dernek başkanının da, temsil ettiği kültürün korunması ve geliştirilmesine yönelik çabalarda bulunması beklenir ve istenir. Beyanları da temsil ettiği derneğe ve dolayısıyla kültürüne aykırı olmamalıdır. Unutmamalıdır ki Türkiye'deki Çerkesler kültürlerini Türkiye'de yaratmamışlardır. Kaynağı Kuzey Kafkasya'dır. Bu kültürel değerlerin oluşturulduğu anayurduna orada kalmış ve kültürlerini devam ettirmiş insanlara saygı duymak onları ziyaret etmek, hatta anayurduna yerleşmek tabii bir durumdur. Hal böyle iken sadece "dönüş tezine karşı olacağım" diye "dönüş konusuna gelince; bir yere gitmek gerekiyorsa, ben Paris'e gitmeyi tercih ediyorum" diye beyanda bulunmak Kuzey Kafkas Kültürünü yaşatmayı amaçlayan bir derneğin başkanına hiç mi hiç yakışmıyor. Aynı zamanda kültürümüzün yaşatılması konusundaki samimiyetine de gölge düşürüyor. Dernek başkanlığı inanç, özveri ve temsil yeterliliği vb. istemektedir. Bu özellikleri taşımayanlarında dernek başkanı olmaması gerekmektedir.

DERNEK BAŞKANLIĞI İNANÇ ÖZVERİ VE TEMSİL YETERLİLİĞİ İSTEMEKTEDİR

Anavatana dönüş konusuna gelince Çerkeslerin kendi Paris'lerine (Maykop, Nalçık vs.) dönmeleri hem kültürlerini yaşatabilmeleri, hem de çarlık zamanında gasbedilmiş haklarını geri istemeleri açısından son derece önemli ve anlamlıdır. Saygılarımla.

G

ÜNDEM/Ömer Şahin(Çuşha)

GÜRCİSTAN'DAN KAÇIŞ

Tarih 13 Temmuz. Vize işlemi için Rusya Federasyonu Konsolosluğundayım. 30 yaşlarında bir genç, konsolosla Rusça bir şeyler konuşuyorlar. Bir ara konsolos bana dönüyor; -Ankara-Hopa arası yol ücreti ne kadar?

- Kişi başı 150.000 TL. civarında diye yanıtlıyorum. Genç adam konsolosun söylediklerini bir kağıda yazıyor. Bir süre daha konuştuğuktan sonra ayağa kalkıyor. Az önce yazdığı dilekçe avcunun içinde buruşmuş ama o hala sinirle sıkımaya devam ediyor. Gözlerinin dolduğunu görüyorum. Zorlukla konuşuyor.

Konsolos bir miktar parayı kendisine verdikten sonra :

- Benim yapabileceğim bu kadar, geri dönmekten başka çareniz yok herhalde diyor. Kapıya kadar beraber yürüyorlar adam konsolosun elini sıkıp, dışarda bekleyen kadına yöneliyor. Dışarıda üç dört yaşlarında sevimli bir çocuk ve yanında zarif, uzun sarı saçlı, mavi gözlü, sade ve temiz giyimli bir bayan aralarında çok kısa bir konuşma geçiyor ve birlikte binanın kapısına yöneliyorlar. Adımları oldukça kararsız ve yavaş. İçerideki monitörden dış kapıya doğru ilerleyişlerini seyrederken konsolosun sesiyle irkiliyorum.

- Konuşmalarımızı anladın mı?

- Hepsini değil, şu dosyalarla uğraşıyordum. Problemi nedir?

Konsolos anlatıyor:

- Bu adam Gürcü. Eşi Güney Osetya'dan, Asetin. Adam orduda topçu subayı imiş. Bir süre önce Güney Osetya'ya tayin etmişler. İtiraz etmiş ama hayır demişler. "Gürcistan'ın her yerinde görev yaparım, yeter ki Güney Osetya'ya göndermeyin" demiş, direnmiş, itiraz etmiş. Yine kabul etmemişler, ille Güney Osetya'ya gidecek...Sonunda adam ,çaresiz

istifa etmek zorunda kalmış. Uzun süre iş aramış evi geçindirebilecek çocuğuna ve karısına bakabilecek kadar para kazanabileceği bir iş bulamamış. Bu arada Güney Osetya'ya gidip savaşmadığı için yapılan baskı, zulüm vs. de cabası. Bütün yaşantıları çekilmez bir hal almış.

Sonunda biraz umut, biraz iyimserlik, biraz da macera ile yola düşmüşler. Türkiye, Avrupa ülkeleri, Amerika... Nereye mülteci olarak kabul edilirse orada yaşarız düşüncesiyle yola çıkmışlar. Türkiye'ye geldiklerinde, paraları onları Ankara'ya kadar getirmeye yetmemiş, Çorum'da bir fabrikada onbeş günlüğüne bir iş bulan adam sonunda biraz para biriktirip Ankara'ya gelebilmelerini sağlamış.

Ankara'da Birleşmiş Milletler Mülteci Masasına başvurmuşlar. Cevap: GÜRCİSTAN İLE GÜNEY OSETYA ARASINDA RESMİ BİR SAVAŞ YOK. SİZİ MÜLTECİ OLARAK KABUL EDERSEK ORADA SAVAŞ OLDUĞUNU BELGELEMİŞ OLURUZ Kİ BUNA DA BİZİM YETKİMİZ YOK. MAALESEF SİZİ MÜLTECİ OLARAK KABUL ETMEMİZ MÜMKÜN DEĞİL. şeklindeymiş. Başvurdukları her yerden buna benzer yanıtlar alıp en son Rusya Konsolosluğuna gelmişler. Rusya Konsolosluğu başvuruyu kabul etmiş. Fakat bu sefer genç adam fikrini değiştirmiş. "Rusya Federasyonunda yaşam zor. Bu, içinden kaçtığım koşullara yeniden dönmek olacak" diye düşünüp geri dönmeye karar vermiş. Konsolos olayın özünü bu şekilde anlatıyor.

- İnsan karısı ve çocuğuyla, beş parasız, macera olsun diye böyle bir şeye kalkışmaz. Her halde durum oldukça ciddi diye ekliyor.

Bunları dinlerken bütün kafam karışıyor. Ne yapacağımı şaşıyorum. İşlerimi aceleyle

bitirip sokağa fırlıyorum. Kafamda bir sürü ses "Ankara'da bir sürü Asetin yaşıyor. Hep beraber yardım ederiz. Hiç bir şey yapamazsak cebimdeki parayı paylaşırım . Belki karınları da açtır." Konsoloslüğün etrafını, otobüs duraklarını, yolları, her yeri arıyorum. Ama bulmam mümkün olmuyor. Bu olay bir kaç gün uykularımı kaçırıyor.

O günlerde TV Gürcistan yönetiminin giriştiği soykırım, istila olaylarını gösteriyor. Gürcü Birlikler evleri yakıp yıkıyor, otobüsleri tarayıp ateşe veriyor.

Her halde hangi millettten olursa olsun, insan, yaşamını paylaştığı eşinin, onun anne babasının yaşadığı topraklarda savaşılamaz. İşte genç Gürcü subayın da yaptığı, bu insani hakkını kullanmak. Genç adam kendisini "tayin" adı altında Güney Osetya'ya soykırıma gönderen Gürcü yönetimine karşı koymuş ve elindeki tek mesleği alınmış. Her şeyi göze alarak anavatanından ayrılmış ve hiç bir ülke tarafından kabul edilmemiş.

Demokrasi ve insan hakları tellalı batılıların, şu Birleşmiş Milletlerin anlayışına bakın !

Birleşmiş Milletler Gürcistan ile Güney Osetya arasında cereyan eden olayları resmi olarak kabul etmiyor.

Resmi savaş nasıl olur? İlle Gürcistan yönetiminin kalkıp, "Ben Güney Osetya'ya savaş ilan ettim" diye ortalığı ayağa kaldırması mı lazım? Savaş nasıl çıkar? Bir devlet ile ciddi derecede sorunların olur, masaya oturur çözmeye çalışırsın, iyi niyetli devletler arabuluculuk yapar, yine de çözümleyemez kendini çok haklı görürsen bu koşullarda savaşmaktan başka çarem yok dersin. Her ne kadar savaşın geçerliliği artık kalmadıysa da hiç değilse haklı gerekçelerin olur. Bu anlamda bir savaşın yani müzakere yollarının tükendiği bir ortamdaki savaşın yasallığı başka, dünyanın gözü önünde hiç bir anlaşma masasına oturmadan, uluslararası hiç bir hukuk düzenine başvurmaksızın yapılan soykırımın yasallığı çok daha başkadır. Dünyanın kabul ettiği ya da geçerli saydığı savaş gerekçesinden geçmemiş bir savaş zaten resmi ve yasal sayılamaz.

Bundan şu anlam çıkıyor; Gürcistan ile birlikte dünya devletleri, sessizce hukuk kurallarını çiğneyerek Asetinleri soykırımdan geçiriyorlar.

Gürcistan yönetimi de kendince uyanık ! Savaşa göndermiyor adamı ! Güney Osetya-

'ya tayin ediyor! Cephe açmıyor, sadece bir anda askerlerini, silahlarını tayin ediyor. Aynı şeyi Abhazya sınırında da uyguluyor. Nasıl olsa eski SSCB'ne yeni BDT'na kafa tutmuş, bağımsızlığını ilan edip, batının sempatisini kazanmış Gürcistan'a kimse ses çıkarmayacak, göz yumacaklar. Çünkü Gürcistan tam yol adımlarla batıya katılacak.

Ekonomisi, sosyal yaşamı felç olmuş Gürcistan yakında batılıların kucağına oturacağına göre, hangi batılı devlet bir avuç Asetin için sempatik Şvarnadze'nin devletine karşı tavır alabilir? Batılı devletler, çıkarları zedelediyorsa hemen herşeyi aniden yasallaştırıyor. Ama çıkarları yoksa soğuk soğuk bekleyip dünya kamuoyu meyvesinin olgunlaşmasını bekliyor.

Gürcistan'ın giriştiği soykırım resmi değildi! Peki BDT barış gücü askerleri Güney Osetya sınırına piknik yapmaya mı gönderildi?

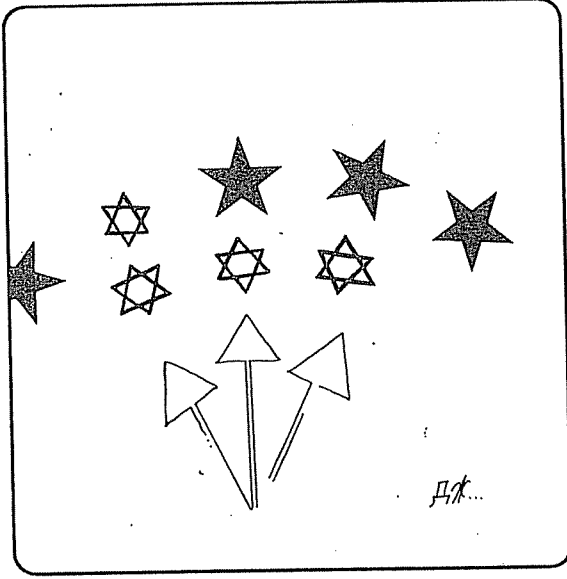
Barış gücü iki devletin sınırına şu sebeplerle yerleştirilir. Fiili savaş bitmiştir. Sorunlar anlaşmayla çözülecektir. Ama taraflar hala sıcak çatışma yaratabilirler. Böyle bir durum birinci sebeptir. İkincisi ise ki bu daha çok önemlidir. Taraflardan biri diğerine nazaran çok zayıftır, böyle bir durumda zayıf taraf katliama, soykırıma uğratılmamalıdır. İşte Güney Osetya'da böyle bir duruma sessiz kalanlar işlenen insanlık suçuna ortaklık etmiş olurlar.

Bona -Hersekte yaşanan olayların aynısı Güney Osetya'da da yaşanmaktadır. Her türlü silah, cephane ve asker üstünlüğüne sahip bulunan Gürcistan hiç çekinmeksizin Osetya'ya saldırmıştır. Güney Osetya, Gürcü şövenizminden, baskılarından, toprak istilasından kurtulabilmek için Gürcistan yönetiminden ayrılmak istemiştir. Stalin döneminde Merkezi Polit Büro tarafından anti demokratik bir biçimde halk oylaması yapılmaksızın Gürcistan'a bağlanan Asetin'lerin bütün kaderi Gürcistan yönetiminin demokrasi anlayışına mahkum edilmiştir.

Bugün aynı şekilde Abhazya Cumhuriyeti de istila edilmek istenmektedir. Abhazya sınırına cephane ve asker yığınağı yapılmış, Abhaz evleri tek tek belirlenmiş, soykırım planları neredeyse tamamlanmıştır. Bölgeye yapılan her türlü gıda ve ilaç yardımı Gürcistan'a kaçırılmakta halkın direnci kırılmaktadır.

BDT içinde en büyük güç olan Rusya Federasyonu'nda demokrasi ve insan hakları gibi

değerlerden çok, ekonomik sorunlara ağırlık verildiğinden Moldavya'da olduğu gibi kendi Rus varlığını gözetmeye, aciz kalmaktadır. Çünkü kendisi Rus nüfusunu kolayacak bir tutum geliştirdiği takdirde batılı IMF' nin demokrasi tellalları hemen cayırtı koparacak, para yardımlarını kesmekle tehdit edeceklerdir. Bu yüzden Rusya Federasyonu'nda Moldavya ve Abhazya'ya karışmaktan artık çekinir hale gelmiştir.

Bütün bu hassas gelişmeler karşısında Türkiye her zamanki tutarsız ve çürümüş politikalarını sürdürmektedir. Kafkasya kökenli Çerkes varlığını yıllarca Türk olarak göstermeye çalıştığı, oradaki cumhuriyetleri Türk kökenli ilan ettiği yetmiyormuş gibi şimdi de kalkıp Türkiye'deki iki milyon Çerkesle rağmen Abhazya ve Güney Osetya'yı istila etmeye çalışan Gürcistan Cumhuriyetine tonlarca ilaç ve gıda yardımı yapmaktadır.

Biz Çerkesler Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarıyız. Vergimizi veriyor, askerlik yapıyor ve gerektiğinde bu toprakların bütünlüğü için can veriyoruz. T.C. Kalkıp bizi yok etmeye, topraklarımızı istila etmeye soydaşlarımızın kanını akıtmaya çalışan Gürcistan yönetimine yardım ediyor. Kendi verdiğimiz vergilerle soydaşlarımızı katleden düşmanı besliyoruz. Türkiye Güney ve Kuzey Kafkasyada izleyeceği politikalarda, bundan sonra çok ama çok dikkatli olmalıdır.

19. YÜZYIL KAFKAS-RUS SAVAŞLARINDA ÇERKESYA'NIN ÖZGÜRLÜĞÜ UGRUNA CANLARINI FEDA EDENLERİ ANMAK ÜZERE YAPTIRILACAK OLAN ANIT İÇİN

DÜNYA PROJE YARIŞMASI

* Çerkesya'nın özgürlüğü için, 19. yüzyıl Kafkas-Rus Savaşlarında canlarını feda edenleri anmak için anıt yaptırmak amacıyla dünya çapında bir proje yarışması açıldığı, Adige Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığınca ilan edilmiştir.

* Anıt, organizasyonların, kuruluşların ve şahısların kendi istekleri ile verdikleri para ile cumhuriyetin başşehri Maykop'un şehir parkına yapılacaktır.

* Yarışmaya Bağımsız Devletler Topluluğu ve diğer ülke vatandaşları da dahil olmak üzere tüm kültür ve sanat kuruluşları katılabilir.

* Yarışma 1. Temmuz 1992 tarihinde başlar ve 30 Nisan 1993 tarihinde sona erer.

* Proje için herhangi bir örnek mevcut olmayıp, her türlü materyal kullanılabilir.

* Proje sahibinin, adı-soyadı, baba adı, doğumu, yaşadığı ülke ve adresi, mesleği proje ile birlikte gönderilmelidir.

* Tüm projeler için adres : Maykop, Sovyet Caddesi 176 Daire 202 Tel: 2-10-43

* Yarışmaya katılan tüm projeler, Adige Kültür ve Turizm Bakanlığı gösteri salonunda Mayıs 1993 tarihinden itibaren sergilenecektir.

* Yarışma jürisinin görevi 15 Mayıs 1993 tarihinde sona erer.

* Yarışmada dereceye giren eserlerden;

Birinci esere	100.000 Ruble
İkinci esere	50.000 Ruble
Üçüncü esere	25.000 Ruble

Ödül öngörülmüştür.

* Yarışmanın gelişmesi ve sonucu tüm ilgililere basın yoluyla bildirilecektir.

MUTSUZUN YERİ

Ne mutlu Türküm diyene
K.Atatürk

CIHAN İŞBAŞI (Janisagoh)

GÜRCİSTAN'LA SICAK İLİŞKİLER

Cumhuriyet'te, Haluk Şahin'in bir yazısını okurken, bir köşeye takılıyor gözüm; "Gelde milliyetçilik damarın kabarmasın." diyor bir yerde. Siz mi? biz mi? Haluk Şahin Bey. Sen onu bir de bize sor.

Konu; gündemdeki konu, siz biz herkes biliyor bu basitliği. Daha düne kadar ardımızda dolaşan iki cüce, adamlık tasladı bize. Yok yok " Bize mi Ulaayn?" diye fırlamayacağız elbette ortaya. Ama görevimiz, olanı biteni yazmak sadece.

Bizler Kuzey Kafkasya'nın hangi bölgesinden olursa olsun, gelen misafiri de, bürokrati da hiç ayırdetmeden, Çerkësya'dan geldiğini kabul ederek, basıyoruz bağrımıza. Bunun için bahsedeceğimiz kişiden, cumhurbaşkanımız olarak söz etmek istiyoruz. Abhazya Cumhurbaşkanı Sayın Ardzınba...

Geçenlerde ülkemize geliyor. Gayriresmi bir ziyaret. Ve bürokrasi Türkiye'nin ikinci şişmanının ağzından işlemeye başlıyor; "İsterse hava alanında elini sıkarım" diyor bu misafirimiz için. Hem de hiç utanmadan. Nasıl utansın? Cumhuriyet tarihinden beri hiç utanmadı ki. Bizlerin onuru pek kırılmıyor, çünkü kimsenin ki gibi on yılda bir ayaklar altına düşmeye alışmamış. Bakanlık düzeyinde görüşelim deniyor, önemli olan iş bitirmekse, böyle de bitirilir. Hazır avı gören iki cüce açıyor ağzını hemen. Ve randevu alınıyor. Ama aldığımız istihbarata göre bir hata edilip, basına haber veriliyor.

Oldu mu ya? Basına haber verilir mi? Abhaz Cumhurbaşkanı'nın iki bakanla görüştüğü kimseye duyurulur mu? Duyurulursa resmi olarak "tanınmak" olur bu. Ama Abhazya ayrılıkçı olarak biliniyor ve öyle kalması lazım. Çünkü yüce efendi gözünü diktiği Gürcistan budundan ufacak bir parçanın

ayrılmasına asla göz yummaz. Hele çömezlerinden birini daha o günlerde Gürcistan'a göndermişken..

Ve görüşme iptal oluyor. Neye uğradığını şaşırان bir Kafkasya Heyeti ve vaziyeti son anda kurtaran, ama açığında alasını veren iki cüce.

Hilmi Özen arkadaşımız geçen ayki yazısında, "T.C.'nin biz Çerkesler için de kaygılanmasını istediğimizi" yazmıştı. Biz daha çok bekleriz. Çok bekleriz çünkü hesap ortada.

Gürcistan denilen ine dolmuş bir ürü eşkiya kimseyi rahatsız etmiyor. Çünkü or'ara paşa da lazım, poşa da.

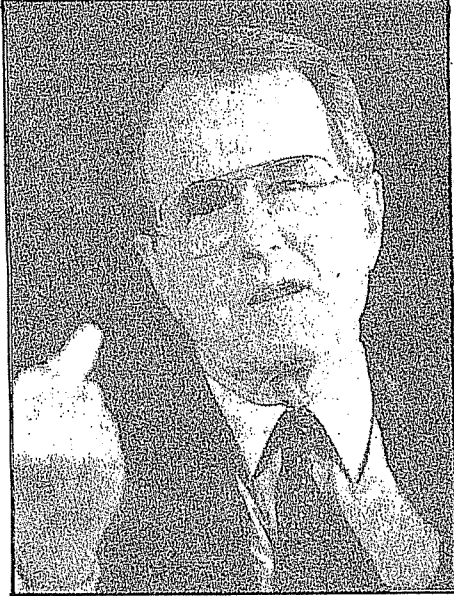
Ortadoğunun jandarma çavuşu İsrail'di, eh jandarma onbaşısı kim biliyorsunuz? Bunlar tamam. Ya Kafkasya, oranın jandarması kim olacaktı? İşte Gürcistan'la belkide bu da tamam. İnsanlığın kapsamı gittikçe daralıp netleşiyor. Zaman 20. Yüzyıl ve onlar ya köpeklerini besliyorlar güçlensin diye, ya da koyunlarını, kurban etmeye. Gürcistan şu sıra sadık bir bekçi köpeği olarak kullanılabilir. (Gürcü dostlarımız bundan alınmasın, çünkü anlatmaya çalıştığımız, vatanlarının biçiminden çok, kaderi." Hem canım zaten bu günlerde A.B.D. Köpekliği moda " diyenlere zaten özürümüz yok) ve bunun içinde besleniyor; ilaçlar, gıda maddeleri vs. paketler gidiyor. Hele bir palazlansın, o bilir Abhazya'ya yapacağını.

İşte burada bizlerin bam teli titriyor biraz. Çünkü Gürcistan, yayı kurulmuş bir halde durmakta, ama gelen söylentilere göre Kuzey Kafkasya da aynı durumda. Yani tüm diğer cumhuriyetlerin Abhazya'yı kimseye yedirmeye niyeti yok. Burada da Gürcistanın bam-teli titriyor...

Şimdi basit bir soru;

Gürcistan istikbalde bir hareket düşünür de Abhazya'ya girerse, bu iş şu sıralarda Kafkasya'da oluşan birlik sayesinde geri teper ve Gürcistan girdiğine pişman olursa, beklemediği durumlara düşüp yıpranırsa ve Azerbaycan olayında görüldüğü üzere, Türkiye "İnsani Yardım" paketleri gönderir, bunların içinden Ermenilerin teşhir ettiği gibi tuhaf! şeyler çıkarsa ne yaparsınız?

"Bu da olur mu? Azeriler Türk'tü bunlar Gürcü, bunlara gördermez" dersiniz. Biz de o zaman kendimizi T.C.'nin yerine koyar size şunu söyleriz. "Kusura bakmayın, biz küçük A.B.D. namını almış emperyalist özentili yarı faşist bir devletiz, çıkarımız olan yerde Gürcü, Azəri hiç farketmez besleriz" işte aynen bunu söyleriz.

Söylediklerimiz olmayacak şeyler değildir. Siz biraz daha düşünün isterseniz. Bu arada kafamıza takılan birşey daha var. Onu da düşünün. Azerbaycan cephesinde, Azeriler için çarpışan Çeçenistan'lı soydaşlarımız hala ordalarsa neden geri dönmüyorlar?

Çünkü kimseyi bilmem ama, benim (dedelerim gibi) tavrını açık seçik ortaya koymuş bir T.C. (yada herhangi bir türevi) için artık akıtılacak ne bir damla kanım, ne terim, ne de göz yaşım yok.

.....
Sonuç olarak; üzerimizde bir şişman oturuyor, tamam, ayaklarımızı yemesine birşey demiyoruz, ama yedikçe ağırlaşıyor.

BİR SÖYLEDDİ PİR SÖYLEDDİ
BİR SÖYLEDDİ PİR SÖYLEDDİ
BİR SÖYLEDDİ PİR SÖYLEDDİ

Neyi satabiliyorsanız satın.

S. Demirel
BAŞBAKAN

İlla bir yere gitmek
gerekliyse
ben Paris'e gitmeyi
tercih ederim.

Erhan Şahin
İ.K.K.K.D. Bşk.

Bütün insanlar cennete gitmek için
çalışıyor, ama orada kar yok
Oşhamafe'de var:

İshak Tsey

Kabardeyler çok uzun sürede karar
verirler. Karar verince de geç oldu
deyip, otururlar.

Şenibe Yura
Dağlı Halklar Kon. Bşk.

Param yok.

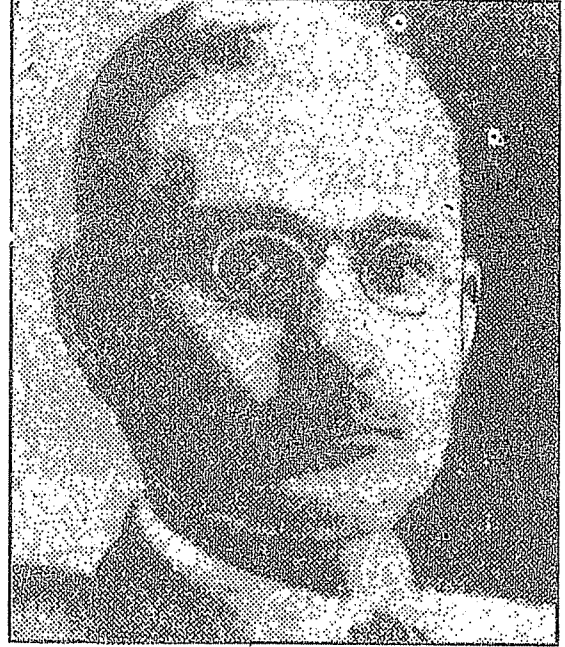
Vehbi Koç

A

RAŞTIRMA / ÇEVİRİ

KAFKAS DİLBİLİMCİSİ NİKOLAY YAKOVLEV

DOĞUMUNUN 100. YILI
MÜNASEBETİYLE

Kuzey Kafkasya Çerkes Halklarının eski çağlarda yazı diline sahip olduklarını ve gelişmiş bir medeniyeti yaşadıklarını, Kafkasya'da yapılan yer altı kazılarında elde edilen bulgularla anlamaktayız. Ancak halkımızın, dünya aydınlanma ve bilinç çağındayken, yazısız ve karanlıklara gömülü olarak kaldığı ve bu yüzden de ulusal gelişmesini sağlayamadığı bir gerçektir. Yazı dilimizin olmayışı, 19. yüzyılda yetişen az sayıdaki aydınımızı derinden etkilemiş, onları ulusal dillerine ve alfabe arama çalışmalarına yöneltmiştir. Aydınlarımızın yaptığı bu çalışmalar, bazı yobaz çevrelerce, "Kuran alfabesi dışında alfabe yapmanın, Arapça varken anadille okuyup yazmanın büyük günah olduğu" gibisinden suçlamalarla karşılaşmış, bu çalışmaları yapan aydınlar eziyetlere uğramış ve hatta kimileri canından dahi olmuştur.

Gelişmiş dünya ulusları feodalizm çağını kapatarak, kapitalist düzene geçip, ulus olma süreçlerini tamamladıklarında Çerkesler 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başlarında feodal çağda kalmışlar ve uluslaşmamışlardır.

1917 Ekim Devrimiyle ülkede meydana gelen yeni değişimlerin etkisiyle, Çerkes aydınlarının bir asırdır özlemini duydukları yazı dillerine kavuşma imkanları doğmuştur.

Kuzey Kafkasya Çerkes Cumhuriyetlerinde yazı ve edebiyat dillerinin kurulmasında büyük Rus dilbilimcisi Nikolay Yakovlev'in yapmış olduğu çalışmaların önemi çok büyüktür.

Nikolay Yakovlev, 22 Mayıs 1892 tarihinde Moskova'da doğmuştur. 1916'da Moskova Üniversitesi'nin Tarih ve Filoloji Fakültesini bitirmiş, üniversitenin dilbilimcilerinden dilbilimin teori ve pratiği üzerine dersler almıştır. Dünyaca ünlü Moskova Dil Derneğinin kurucuları arasında yer almış ve 1922-1924 yılları arasında, aynı kurumda başkan yardımcılığı görevinde bulunmuştur.

Bilimsel çalışmalarına etnoğraf olarak başlamışsa da, akademisyen Şahmatov'un teşviki ile Kafkasya Dilleri ile ilgilenmeye başlamış, 1920 yılında Kuzey Kafkasya İlim Araştırma Enstitüsü'nün Abhaz-Adige Dilleri Bölüm Başkanı olmuştur. 1920 yılından itibaren Adigey, Kabardey, Çeçen-İnguş, Dağıstan ve Abhazya'ya bilimsel araştırma gezileri düzenlemiştir.

Yakovlevin, yazısı olmayan dillere matematiksel formüllerle az sayıda harflerden oluşan alfabe yapılması üzerine geliştirdiği teori esas alınarak, yazısı bulunmayan Kuzey Kafkasya dilleri için alfabe düzenlenmiştir.

Kuzey Kafkasya halklarının dillerini öğrenmesi anla-mında önemli işler başarmış ve özellikle Adige-Abhaz ve Noh Dilleri üzerinde çok çalışmıştır. 1923 yılında "Kabardey Dilinin Fonetik Tablosu", Aşhamafe Davut ile birlikte 1930 yılında "Adige Dilinin Kısa Grameri" ve 1941 yılında "Adige Edebiyat Dilinin Grameri", tek başına olarak 1948 yılında "Kabardey Çerkes Edebiyat Dillerinin Grameri", 1940 yılında "Çeçen Edebiyat Dilinin Sintaksi", 1947 yılında "Abhaz Dilinin Grameri", 1960 yılında "Çeçen Dilinin Morfolojisi" adlı eserlerini meydana getirmiştir.

**128 YILDIR İÇİNDE
YAŞADIĞIMIZ BU ÜLKEDE,
DİLİMİZ ÜZERİNE TEK BİR
ARAŞTIRMA
YAPILMAMIŞTIR.**

Adige dil biliminin temelini kuran Nikolay Yakovlev ve Davut Aşhamafe'nin yazdıkları gramer kitapları, Adige dilinin öğrenilmesi, okullarda okutulması ve edebiyat dillerinin geliştirilmesi çalışmalarında büyük yarar sağlamıştır. Onun eserlerinden, birçok öğretmen, öğrenci ve ilim adamları yararlanmışlardır.

O, kafkas dilleri ve dünya dilleri tarihine, Kuzey Kafkas Dillerinin bilimsel olarak öğrenilmesini sağlayan dilbilimci, Fonetğin temelini kuran büyük eğitimci ve dil kuruculuğunun temelini atan ünlü bir dilbilim adamı olarak girmiştir.

Doğumunun 100. yılında ünlü Çerkes Dilbilimcisi'ni saygıyla anıyoruz. Bir Rus bilim adamının, tüm ömrünü Çerkes dilleri üzerine adanarak geçirdiğini düşünerek, 128 yıldır içinde yaşadığımız bu ülkede hiçbir bilimadamı veya bilimsel kuruluşun dilimiz üzerine tek kelimelik dahi bir araştırma yapmamış olmalarından dolayı ne kadar üzüntü duysak azdır. Ünlü dilbilimcinin hayatını ve eserlerini, bilimsel araştırmayı sadece resmi ideolojinin gösterdiği sınırların dışına çıkmamak olarak anlayan, sözde bilim adamı ve bilimsel kuruluşlara da örnek gösteriyorum.

SÜRGÜN İLE ÇERKESLERİN TARİH VE GELENEKLERİ

SEMPOZYUM

24-26 Ekim 1992 tarihinde Nalçık kentinde Adige-Abaza vatan derneği, Adige Şeniğuaze Gazetesi, Xekuj Derneklerinin girişimiyle bir sempozyum düzenlenecektir.

I.

1. Çerkezlerin (Adigelerin, Abazaların) anavatanlarından Anadolu ve Balkanlara sürgünlerinin tarihi,
2. Sürgünün Adige sözlü edebiyatındaki yeri ve dünya kamuoyundaki görüntüsü.
3. Çerkeslerin bulundukları ülkelerdeki yaşamları ve kamu görevlerindeki konumları,
4. Sürgündekilerin gelenek ve dernek çalışmaları,
5. Sürgündekilerin miktarı, anadillerinin durumu, gelenek tavır ve hareketleri,
6. Anavatan ile sürgündekilerin ilişkileri, sürgündekilerin anavatanına dönmelerini sağlamak için yapılması gereken çalışmalar. Vatandaşlık sorunu, konut iş ve okul sorunları,
7. Yabancı ülkelerdeki soydaşlarımız için yapılması gerekenlerin belirlenmesi ve bu konuda alınacak kararların ortaya çıkarılması,

II.

1. Sempozyuma katılmak isteyenlerin 15 Eylül 1992 tarihine kadar hangi konu da katılacaklarını bildirmeleri,
2. Hazırladıkları tezlerini 3 sayfayı geçmeyecek şekilde 1 Ekim 1992 tarihine kadar göndermeleri rica olunur.

P

OLİTİK YORUM ÇETAW İBRAHİM

YENİDEN YAPILANMA DÖNEMİNDE ÇERKESLERİN KÜLTÜREL SORUNLARI

Tarihte, Hitit, Sind, Meot gibi çağının en gelişmiş devletlerini kuran, Memlük, Türkiye ve Ürdün gibi devletlerin de kuruluş ve gelişmelerinde önemli katkıları bulunan Çerkesler, anayurtları olan Kafkasya'da feodal düzenle birlikte büyük bir karanlığa gömülmüşlerdir. Toplumun bu devirde, irili ufaklı birçok feodal birimlere bölünmüş olduğunu görmekteyiz. Dünyadaki çağdaşlarına göre oldukça uzun süren feodal yaşam Çerkeslerin bir çok yönden geri kalmalarına ve özellikle kültürel yönden de ağır kayıplara uğramalarına neden olmuştur.

Bunun sonucu olarak tek tanrılı dinler uygar dünya toplumlarından asırlarca sonra kabul edilmiştir. Kapitalizme ve sanayi toplumuna da geçilememiş, dolayısıyla uluslaşma sürecinde de bir hayli geri kalınmıştır. Toplum yazı dilinden ve eğitim kurumlarından yoksun vaziyette asırlarca yaşamak zorunda kalmıştır.

Çerkes insanı, Rusya, Türkiye, Mısır gibi ülkelerde eğitim olanağı bulduğunda dünya sanat ve edebiyatına önemli katkılarda bulunan kişiler ile dünya politikasında etkili olmuş devlet adamları yetiştirmiş olmasına rağmen anayurdunda asırlarca yazısız ve eğitimsiz bir halk olmaktan kendini kurtaramamıştır.

Bazı Çerkes aydınlarının halkın yazı diline ve eğitim kurumlarına sahip olması için yaptıkları fedakarca çalışmalar da önemli bir başarı sağlayamayarak 20. yüzyılın başlarına kadar gelinmiştir.

Yirminci yüzyılda Çerkesler ulusal kültürlerini geliştirebilmek için iki tarihi fırsat ele geçirmişlerdir. Birincisi 1917 Ekim Devrimiyle başlayıp 1985 yılında sona eren soslizm dönemidir. İkincisi ise 1985 yılında başlayıp

halen devam etmekte olan Perestroyka yani yeniden yapılanma dönemidir. Bu dönemleri ayrı ayrı inceleyip değerlendirmek gerektir.

A SOSYALİZM DÖNEMİ

1917 Ekim Devrimiyle birlikte kurulan sosyalist düzen Çerkeslere yazı dili sahibi olma, anadille eğitim öğretim yapma ve ulusal kültürlerini araştırıp geliştirme imkanı vermiştir. Yıllarca özlemini duymuş oldukları bu imkanları elde etmek, Çerkes aydınlarını sevince boğmuştur. Ülkede Çerkes ve Rus aydınları ve bilim adamlarının işbirliği ve özverili çalışmaları ile yazı dilleri kurulmuş, bu dille eğitim öğretim yapılmış, gazeteler çıkarılmış, radyo yayınları yapılmıştır. Ulusal dilde ürünler veren ünlü sanat, edebiyat adamları ve kompozitörler yetişmiştir.

Kısaca söylersek ulusal kültürün geliştirilmesinde önemli mesafeler alınmıştır.

1960' lı yıllardan sonra, tek dil konuşan Sovyet Toplumu yaratma amacıyla, Çerkesçenin gözden düşürülmesi çabaları görülmüş, eğitim kurumlarında anadilin önemi günden güne azaltılmaya çalışılmıştır. İnsanlara ulusal tarihleri öğretilmemiş, üç cumhuriyette yaşayan Çerkeslere ayrı isimler verilerek, değişik uluslar oldukları empoze edilmek istenmiştir. Bu ve buna benzer olumsuz bazı uygulamalara rağmen Çerkes halkı, ulusal kültürünü geliştirerek sosyalizm döneminden kazançlı çıkmıştır. Bunu, sayıca daha fazla Çerkesin yaşadığı, muhaceret ülkelerindeki Çerkeslerin, ulusal kültür seviyeleri ile karşılaştırsak kolayca anlayabiliriz.

B. YENİDEN YAPILANMA DÖNEMİ

Bu dönemde Sovyetler Birliği dağılmıştır. Birliği teşkil eden cumhuriyetlerin en büyüğü olan Rusya Federasyonunda 1985 yılından itibaren yeniden yapılanma dönemi başlamıştır. Çerkes özerk cumhuriyetleri bağlı oldukları Krasnodar ve Stavropol yönetimlerinden ayrılarak egemen cumhuriyet durumuna gelmişlerdir. Mart 1992 de ise Rusya Federasyonunun kuruluşunu sağlayan federasyon anlaşması imzalanmıştır. Kıyıboyu Şapsıqları da ulusal rayonlarını kurma mücadelesine devam etmektedirler.

Yeni egemen cumhuriyetlerle birlikte Çerkesler ulusal kültürlerini geliştirmek için yeni imkanlar elde etmişlerdir. Sosyalizm dönemindeki yasaklar ve baskılar kalkmış, daha özgür şartlarda gelişme olanakları doğmuştur. Ancak bu olanaklarında cumhuriyetlerin kendi iç dengeleri ve nüfus yapılarıyla sınırlı olduğunu belirtmek gerekir.

Ulusun yaşamasında kültürün çok önemli yeri olduğunu bilerek, yeni dönemde Çerkeslerin kültürel sorunları nelerdir? Nasıl çözülmelidir? sorusuna, anayurtta ve muhacerette olmak üzere cevap aramaya çalışalım.

ANAYURTTA

Sosyalizm döneminde tarih, Marksist anlayışa uygun yazılmaya çalışılırken, Çerkes ulusal tarihi, bilinçli olarak ve yanlış yazılmıştır. Çerkeslerin ulusal felaketine neden olan Kafkas-Rus savaşlarına, tarihte yer verilmeyerek, bu savaşlar topluma unutturulmaya çalışılmıştır. Derin acılar çeken Çerkes halkı bu savaşları hiç bir zaman unutamamıştır. Ancak, bölgede yaşayan Rus çoğunluğun bu savaşların varlığını bilmemesi, Çerkesler için yeni dönemde önemli sorunlar yaratmaktadır. Tarihi gerçeklerin bilinmemesinden yararlanan Rus ve Kazak önderleri kendilerinin de Kafkasya'nın yerlisi ve sahibi olduklarını iddia ederek toplumlarını etkilemekte ve Çerkeslerin ulusal taleplerine karşı muhalefet oluşturmaya çalışmaktadırlar.

Bu nedenle Kafkas-Rus savaşları, Çerkes sürgünü ve Kafkasya'nın istilası çok iyi araştırılarak gerçekler ortaya çıkarılmalı, Rusça ve Çerkesçe yayınlarla toplum yoğun bir şekilde bilgilendirilmelidir.

Çerkes dilini özleştirme çalışmaları

başlatılmalı, dil geliştirilip güçlendirilerek bilim, eğitim, sanat, edebiyat ve en önemlisi devlet dili haline getirilmelidir.

Ulusal kültürün geliştirilmesinde çok önemli yeri olan radyo ve televizyondan yararlanma olanakları yetersiz olup bu olanakların artırılması için çalışmalar hızlandırılmalıdır.

Çerkes Cumhuriyetleri arasında kültürel işbirliğine gidilmeli. kültürel politikalar ortaklaşa belirlenmelidir.

Ulusal sinemanın kurulması için cumhuriyetler arası işbirliği yapılmalı ve bir an önce gerçekleştirilmelidir.

Tarihte varolmuş büyük devletlerin dinlerine önem verdikleri ve halende vermekte oldukları göz önüne alınarak, yeni dönemde dine önem verilmelidir.

MUHACERETTE

Sovyetler Birliğinin dağılması ve soğuk savaşın sona ermesi Çerkeslerin en yoğun olarak yaşadığı Türkiye'yi de derinden etkilemiştir. Ülkede birçok tabular yıkılmış, demokratikleşmede önemli gelişmeler sağlanmıştır. Hatta cumhuriyet iyice sorgulanarak ikinci cumhuriyet tartışmalarına kadar gelinmiştir.

Türkiye Çerkesleri 128 yıllık sürgün yaşamında en hızlı asimilasyon sürecine girmişlerdir. Hiç bir çağdaş gelişme imkanı bulunmayan ve nesillerden birbirine aktarılan ulusal kültür, günden güne hızla erimektedir. Kültürü korumak amacıyla kurulmuş olan derneklerin güç ve imkanları çok sınırlıdır. Çerkesçe bilme oranı gittikçe aşağılara düşmektedir. Dil bildiği kabul edilen kişiler de hiç bir eğitimden geçmemiş olduklarından, bildikleri dil yarım yamalak olur.

Aydınlarımızın ve Thamadelerimizin dahi bir çoğu doğru dürüst Çerkesçe üç cümle konuşamamaktadır. Çünkü, alfabeyi öğrenip dillerini geliştirme gibi bir kaygıları yoktur. Bazıları da Kril alfabesiyle okumayı kendilerine yakıştıramadığından dilini geliştirememiştir.

O halde Çerkeslik onuru taşıyan ve ulusunun geleceğinden kaygı duyan her Çerkes aydını ve thamadeleri öncelikle alfabeyi öğrenip Çerkesçelerini en üst düzeye çıkararak toplumumuza örnek olacak duruma gelmelidirler.

Dernekler tarafından Çerkesçeyi hiç bilmeyenlere en kolay şekilde dil öğretilmesini sağlayacak, çağımızın metodlarına uygun kitaplar hazırlatılarak, yaz ve gece kursları düzenlemek suretiyle yeni nesillere dil öğretilmelidir. Bu amaçla yaz mevsiminde boş kalan Çerkes Cumhuriyetlerindeki okul ve öğretmenlerden de yararlanılmalıdır.

Türkiye genelinde müzik ve sanat dallarında ödüllü yarışmalar düzenlenerek gençler teşvik edilmeli, Çerkes kültür festivallere düzenlenmelidir.

Gittikçe kaybolmakta olan Anadolu Çerkeslerinin halk dans ve müzikleri düzenlenecek kurslarla gençlere öğretilmelidir.

Yeni dönemin bize sağladığı imkanlardan Anayurtta ve Türkiye'de yeterince yararlanalım. Ulusal kültürümüzü geliştirip zenginleştirmek ve hatta ölümsüzleştirmek için vargücümüzle çalışalım. Gerekli özveriği göstermezsek, ulusumuzun ömrü fazla olmayacak ve bunun vebali de hepimize ait olacaktır.S

ЗЭДЭДГЪОТЫГЪ

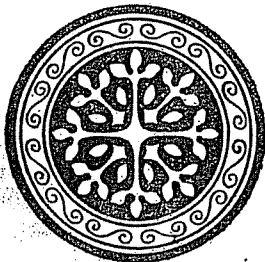
Ныбжьэу о уиэр гъэтхэгу уахътэу,
Илтэсы пчъагъэм уиклэмэфагъ,
Угоу ныбжьыкIэр ехыжьэгъаеу,
Лъэу кырифэкIрэр оркIэ чылагъ.

«Сыдэу насыпыр чыжьэ сфэхъугъэу,
Мы шылэныгъэр кысфэхымагъ?» —
Плоу угупшысэу чэщы мычъыер
Зым зыр ыужуу укырыкIуагъ.

Сыоушъыеу окътаби тхыгъэ,
Ау уигукъао мыупэбжьагъ.
Тигугъэ дахэ кыкIлошт насыпэу,
ГъэшIэ гъэбагъоу тыхъумагъ.

Лъэклэу сэ силэр тынэу кыности,
Насыпы дахэр зэдэдгъотыгъ.
Тигъогу лъагъо нэфы кытфэхъуи,
Зэрэдунаеу мафэ тфэхъугъ.

Ныбжьэу о уиэр гъэтхэгу уахътэу
Илтэсы пчъагъэмэ угу о чылагъ...
Плъэлъ: джы тыгъэпсышъ, гъашIэм зехъожьы.
Гугъэр нэфапIэу кытпэгъокIыгъ.

КХЪУЭЖЬ (Козок)

Яшар Энвер

лэм и гъунэгъуу цыс Къэрэ
къуно къуажэм кыццалъ
хуащ.

Зи лъэпсгым куэд хуэзы-
лэжьа адыгэ шIалэм и къуэ-
псапIэт и адажъ хэну кы-
гъэзэныу. ИкIин илэи дъ-
лэт — 1902 гъэм майи и
28-рт абы и муралар къе-
хъулэу, Къэбэрдей-Палъ-
кIэр Республикэм кымынгъэ-
эажар. Абы и гур хуеларт
кымаданIуэи лъахэм и-
хыбжэ хуицIон, агъ хуна-
сагъым — аналым гущIа-
гъуишэу тIэцIихащ ныб-
жьэгъу лэжьыр

Кхъуэжъ (Козок) Яшар
Энвер и фешът пэхур абы и
ныбжьэгъухэм, зыцIыгуу
цытахэм игъащIокIэ агу
илъыщ.

1902 гъэм июлым и 5-и и
ныбжьыр илэс 49-м иту, аз-
уэзэпсэу кытхуэри, дунейм
ехынащ Кхъуэжъ (Козок)
Яшар Энвер.

Кхъуэжъ (Козок) Яшар
Энвер 1943 гъэм Тыркум
щылэ Къайсары вилаетым хы-
хъа Хъэзей (Пнарбаши) къа-

ФызапIуэлIонур Кулиевым
и цIекIэ щылэ уарам, 15-но
унэ, 112-нэ фатэр.

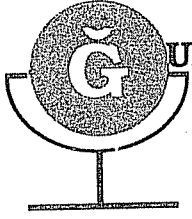
Адыгэ Лъэпсгъ Конгресс
Адыгэ Хагэ
КъБР-м КултурэмкIэ
и министрэтэ
Хакъуи Хагэ.

VERDİĞİ

ONURLU YAŞAM
MÜCADELESİNİN,
SEVİNCE VARAN
EŞİĞİNDE
KAYBETTİĞİMİZ,

YAŞAR KOZOK'U

SAYGIYLA ANIYORUZ.
ANISI YÜREĞİMİZDE
YAŞAYACAKTIR.

UNCE/Mehmet Uzun(Yedic)

ŞİMDİ UYGULAMA ZAMANI

Çerkeslerin son ikiyüz yıllık geçmişine baktığımızda olumlu şeyler görmek olası değil. Savaşlar, kıyım, sürgün ve pek çok ülkeye dağıtılmışlıkla karşı karşıya kalıyor insan. Çerkesler muhaceret yaşamında ulusal değerlerinden çok şeyler yitirdi. Ancak bütün olumsuzluklara rağmen yok olmadılar. Ulaşmasalar da duygusal olarak anavatanlarından kopmadılar.

Son yirmi yılda Çerkesler, dernekler çevresinde sorunlarını daha bir tartıştılar. Sorunun çözümünü "dönüş" te bulanların yanı sıra bulunan ülkelerde, demokrasi mücadelesi içerisinde çözüm arayanlar da oldu. Bu tartışmalar ve çözüm arayışlarının geniş kesimlere yaygınlaştırılabildiği söylenemez.

Son yıllarda dünya koşullarındaki genel değişim, anavatan ile ilişkilere yoğunluk kazandı. Dönüş ve anavatan ilişkileri daha somut sorgulanmaya başlandı. Bu yeni dönemde anavatan ilişkileri hemen her kesimde nostaljik eksende sürüyor. Gidenler, gelenler, ekonomik ve ticari ilişki kuranlar, dönüşü gerçekleştirenler var.

Sorunun çözümünde toplumsal bir uzlaşma sağlanmış değil. Belki de bu, sorunda uzlaşma sağlanamamasından kaynaklanıyor. Ancak bireysel de olsa sorunu saptamış çözümünü de "dönüş" te bulmuş insanlarımız

var. Dönüş yapan insanların gün geçtikçe sayıları artıyor. Bir yıl önce Adige Cumhuriyeti'nin başkenti Maykop'a eşi ve çocuklarıyla yerleşen Şağuj Leyla, bir bayan. Bir anne. İlk yerleşen (dönen) bir ailenin bireyi olarak dönüş kararı, uygulaması, beklentileri, karşılaştıkları somut olaylar üzerine söyleştik kendisiyle.

"Dönüşte ekonomik çıkar ve kariyer düşünmedik. Adige kalmak istedik."

M.Yediç Klasik bir soru fakat, kendinizi tanıtır mısınız? -

L.Şağuj Düzce'nin Aydınpınar (Şağuj) köyünde doğdum. Brant Şefik Ceylan ile evliyim. Ayşe ve Janbiy'in annesiyim. Ev hanımıyım.

M.Yediç Neden dönüş? Bu kararı nasıl verdiniz?

L.Şağuj Ben ve eşim Adige köyünde doğup büyüdük. Evliliğimiz öncesinde de sonrasında da genelde dernek çalışmaları içindeydik. Bütün çabalarımıza rağmen gün be gün kültürel değerlerimizden kopuyorduk. Oysa biz ve çocuklarımızın Adige olarak

yaşamamı istiyorduk. Önceleri anavatan ilişkileri yok denecek düzeydeydi. Son yıllarda olanaklar doğdu. Hem bizim Adigeye, Adigeyinde bize ihtiyacı olduğunu düşündük ve Maykop'a yerleştik.

Adigey'e dönerken, ekonomik çıkar ya da kariyer elde etmek gibi bir düşüncemiz olmadı. Orali olmaya çalışıyoruz.

M.Yediç Dönüş yolculuğunuz sırasında bazı tatsız olaylar yaşadınız...

L.Şağuj Geçen yıl biz giderken Gürcistan hayli karıştı. Yolda soyulduk. Biz ve bizimle birlikte okumaya giden on öğrencinin her şeyi, Gürcü eşkıyalar tarafından gaspedildi.

M.Yediç Siz ilk dönen ailelerden birisiniz. Dönüşünüz Adigey'de nasıl karşılandı?

L.Şağuj Yolda bir soygun olayı yaşamıştık ve öğrencilerle beraber Maykop'a üzerimizdeki elbiselerle ulaştık. Maykop'ta çok sıcak ve içten karşılandık. Öğrencilere giyim ve para yardımı yapıldı. Devlet yöneticileri, Adige Xase, Rodina,, herkes yardımcı oldu. Dönüşümüze hemen herkes sevindi diyebilirim. Bunun yanında gerek yerleşirken, gerekse oradaki ihtiyaçlarımızı karşılarken herkes yardımda bulundu, hala da bulunuyor.

M.Yediç Peki orada eviniz, eşyanız var mıydı?

L.Şağuj Evet. Daha önceki gidişimizde ben iki ay, eşim ise sekiz ay orada kaldı. Bu süre içinde eve bazı eşyalar almıştık.

M.Yediç Eşiniz neden sekiz ay kaldı?

L.Şağuj O zaman ikamet pasaportları Krasnodar'dan veriliyordu. Bizimki ilk başvuruydu ve çok zorluk çektik. Şimdi ise ikamet pasaportunu Adigey kendisi veriyor. Bir haftada pasaport alabiliyorsunuz. Yalnız Adige olmanız koşuluyla.

M.Yediç Dönüşünüzü Türkiye'deki çevreniz nasıl karşıladı?

L.Şağuj Biz uzun yıllar dönüş düşüncesindeydik ancak yakınlarımız bunun gerçekleşeceğine pek inanmıyorlardı. Kimileri hayretle karşıladı, kimileri karşı çıktı. Olumsuz dedikodular bile yapanlar oldu. Ancak ilgisiz kalmadılar.

Kızım Ayşe Marmara Üniversitesinde, oğlum Janbiy lisede okuyordu. Onları ayırıp götüremeyeceğimizi düşünenler de oldu.

M.Yediç Türkiye ile ilişkileriniz nasıl?

L.Şağuj Biz Adigey'deyiz ancak buradanda tümünden kopmadık. Ayrıca bu ülkede

sevmiyor değiliz. Biz bu ülkeden giden insanlar olarak iki ülke arasında kurulacak ekonomik ve kültürel ilişkilerin gönüllü elçileriyiz..Burada evlerimiz, arkadaşlarımız,akrabalarımız var.Her fırsatta geliyoruz,ilişkilerimiz sürecektir...

Ancak orada Adige olarak yaşayacağız.

M.Yediç Siz bir yıldır Maykop'dasınız.SSCB dağılıp sıkıntılar başgösterdiğinde bir sürü gerçekle karşılaştınız, o zaman ne hissettiniz

L.Şağuj Beklentiler derken o neyi beklediğinize bağlı. Bir insanın ,bir ailenin yaşamı için gerekli şeylerden söz ediyorsanız ; Bizim çok önemli ölçüde eksikliğini hissettiğimiz bir şeyler olmadı. Adigey'de (Maykop'da) gıda sıkıntısı yok.Diğer gerekli olabilecek şeyler de gittikçe kolaylaşıyor.Günlük yaşamda, burada da sıkıntı çektiğimiz konular elbette oluyor. Ayrıca ben büyük beklentiler içinde oraya gitmedim.Pazarda, mağazinlerde ihtiyaçlarımızı karşılayabiliyoruz.İnsan ilişkileri tabii ki farklı orada okuma oranı ve kültür düzeyi oldukça yüksek, kitap ve gazete dükkanları oldukça fazla

M.Yediç Oraya dönüşümüzü Adigeler sıcak ve içten karşıladı dediniz. Peki diğer milletlerden Ruslar veya başkaları nasıl karşıladı?

L.Şağuj Maykop'ta çok sayıda farklı milletler yaşıyor. İlk önceleri Ruslar bize karşı çekingendiler. Ancak Rumlar, Yahudiler, Emeniler çok yakın davrandılar. Bizlerle dost olma çabasına giriştiler. Daha sonraları Ruslarda ısındı.

Biz oraya vatanımız diye gittik. Orada hangi halktan olursa olsun, insanlarla dostça yaşamak isteriz. Onların kendi aralarında bir sorunları yok. Böyle olunca bizde daha rahat uyum sağladık.

M.Yediç Peki sizden başka Maykop'a dönüş yapan kişi veya aileler var mı?

L.Şağuj Elbette var. Türkiye'den, Ürdün, Suriye gibi ülkelerden gelen insanlar var ve bu sayı her gün daha da artıyor. Adigey'in cumhuriyet olmasından sonra doğan imkanlarla, bundan sonra da artmayı sürdüreceğine inanıyorum.

M.Yediç Siz bir kadın ve anne olarak Maykop'taki günlük yaşamınızdan bahsedermisiniz?

L.Şağuj Bir bayan ve anne olarak rahatım. Çocuklar zaten her gün okulda. Onların kendi dilleriyle eğitim yapmaları beni

çok sevindiriyor. Adige diliyle her şeyi çözümlüyoruz. Ancak Rusça da bir ihtiyaç. Evimde gerekli araç gereç, herşey var. Ev işlerimin dışında kültürel etkinlikleri yoğun olarak izleyebiliyorum. Adigelerin bulunduğu ülkelerden gelen değişik insanlarla tanışıyorum. Çeşitli köylere gezilecek yerlere gidiyorum. Oradaki ailelerle beraber olabiliyorum. Yani Adigeyli olmaya çalışıyorum. ve çok mutluyuz.

M. Yediç. Size değişik gelen ya da ilginç bulduğunuz şeyler nelerdir?

L. Şağuj Adigeyin kuruluş yıldönümü olarak kutlanan 27 Temmuz şenlikleri çok güzeldi ve bir sürü kültürel etkinlikler düzenlendi.

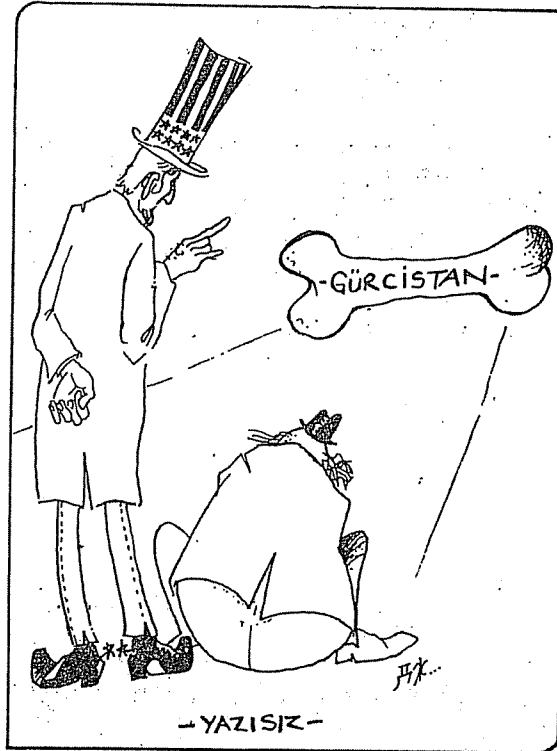
Burada din yok deniyordu. Oysa Adigeler müslüman ve özellikle yaşlılar dini vecibeleri yerine getiriyorlar. Farklı milliyet ve din varlığı nedeniyle kimse kimseye karışmıyor. Bayramda oradaydım. Çerkes mezarlığına gittim, park gibi bir yer içinde imam lojmanı da var ancak imamı yok. Sabah çok fazla katılımlı bir bayramlaşma yapıldı. Bayramda bir gün resmi tatil olduğundan ertesi gün herkes köylerine döndü. Burada bizim alıştığımız gibi kadınlar günü vs. yok. Ev gezmeleri genelde yemeğe davet şeklinde. İnsan orayı benimseyince yaşam güzel geliyor. Fiyat artışları vs. bizleri pek etkilemiyor. Bugün Adigey muhaceretteki Adigelere kucağını açmış durumda, bu tarihsel fırsat karşısında bizim de yatanımıza karşı sorumluluklarımız olduğuna inanıyorum.

M. Yediç Teşekkür ederim.

L. Şağuj Duygularımı ifade etme imkanı verdiğiniz için ben teşekkür ederim.

СЫПФЭРАЗ О, ШЫІЭНЫГЪЭР

Сыпфэраз о, шыІэныгъэр,
Къысэптыгъэшъ Нэтыхъуае.
Ащ икІалэу плІэІу шыуамбгъор
Чэщи мафи ит уигубгъо.
Зэхэоха коцэу зигъом
Ымэ ІэшІур —
Бгъапэм диз!
Сыпфэраз о, шыІэныгъэр,
Къысэптыгъэшъ Нэтыхъуае.
Сыричъыг сэ нурамы,
Сырмакъ сэ ащ ыгу.
Ащ ипшгашъэу къэгъагъ Іэрамыр
Шылгъэгъугъа чылэ джэгъу?!
Сыпфэраз о, шыІэныгъэр,
Къысэптыгъэшъ Нэтыхъуае.
РилгъэкІэхэу пкІантІэр натІэм
ИцІыф пшъыгъэ къыспэгъокІы,
Шу сэлгъэу ар зніэнатІэу
О уищитхъу зыІэтрэр.
Сыпфэраз о, шыІэныгъэр,
Къысэптыгъэшъ Нэтыхъуае.

- YAZISIZ -

KORKUYORSUNUZ

.....

KORKMAYIN

Geçtiğimiz günlerde, Anayurdumuz Kuzey Kafkasya'nın şirin köşelerinden birisi olan Abhazya, bağımsızlığını ilan etti. Türk basınında çok sıradan bir haber gibi yer alan bu olay, bizler için oldukça önemliydi.

Bağımsızlığın hemen ardından, Cumhurbaşkanı Viladislav Ardızınba Türkiye'ye 10 günlük bir ziyarette bulundu. Çağrılışından Türkiye'den ayrılışına kadar, birçok eksikliklerle, Türkiye açısından da diplomatik skandallarla dolu bir ziyaret oldu.

Türk Devletinin takındığı tavrı gerçekten ilginçti. Özellikle Ankara'ya yapılan bir günlük ziyarette, bakanların ve başbakan danışmanının adeta kaçması, saklanması hiç de hoşgörülür gibi değildi. Bizlere ister istemez geçen sayımızın kapağını hatırlattı.

"Çerkesler üvey evlat mı?"

Yine aynı muameleye mi tabi tutulduk?

Bu ülkeye verdiklerimize rağmen, bu ülkenin bakanları Cumhurbaşkanımızdan kaçıyorlar, siniyorlar, korkuyorlar. Muhtemelen de "baba"nın talimatıyla. Hem de herkesin babası olduğu savını ağızından düşürmeyen bir Başbakanın.

"Çok istiyorlarsa hava alanında elini sıkarım" yaklaşımı, ne babalığa, ne devlet adamlığına, ne de diplomatik usul ve adaba uygun düşmemektedir.

Cesaretle görüşme talebini kabul edip, uzun süre görüşen bir parti liderinin dediği gibi sayın başbakana şunu sormak lazım. "Sayın baba! bu ülkenin topraklarını

bölmeye çalışan, örgüte verdiği desteği artık tarafınızdan da bilinen, üç-beş Peşmergeyi kabulde hiçbir mahsur görmüyorsunuz da, bu ülke için asırlarca canını, malını, emeğini veren insanların temsilcisi olan ve bağımsızlığı tanınmamış olsa da küçük bir nüfus ve toprağa sahip olan bir cumhurbaşkanını kabul etmekte, ilgisiz davranmakta ne mahsur görüyorsunuz?

Yine soruyoruz; "acaba bağımsızlığını ilan eden, Afrika'nın küçük bir devletçisi, örneğin Bogota olsa, yine cumhurbaşkanını kabul etmeyecek miydiniz?" Hiç sanmıyoruz.

Bizden bu kadar korkmanıza gerek yok. Çünkü siz her ne kadar füme camlı, siyah limuzinlerinizi tahsis etmemişseniz de, bizler gücümüzün yettiğince Cumhurbaşkanımızı da bakanlarımızı da ağırladık. Eğer tarih boyunca yaptığımız örgütlenme çalışmalarına köstek olmasaydınız, kırmızı plakalı Abhazya bayraklı arabalarla da ağırlayabilirdik. Ve tüm organizasyon boyunca bu ülkenin namını, devletin ciddiyetini tüm yaptıklarınıza rağmen ayaklar altına aldurmadık.

Kültür Bakanınızın, randevuda makamında bulunmamasını, başdanışmanınızın gazetecileri atlatıp, randevuyu iptal etmesini, dışişleri bakanınızın parti gruplarına yaptığı -görüşmeyin- telkinlerini, basından sorumlu bakanınızın, basına uyguladığı baskısını, zaman zaman aşarak, T.C.'nin vâsfına uygun bir biçimde anlatıp, sakladık.

**YURTTA SULH,
CİHANDA SULH
İLKESİNİ NEREDE
BIRAKTINIZ ?**

Bunu yaparken T.C.'nin Türki Cumhuriyetlere yaptığı yardımın, Gürcistan aracılığıyla sağlandığını ve yine bir kaç sebepten dolayı bu ülkenin şövenist yöneticileri ile arasını bozmak istemediğini, elbette biliyorduk. Düşüncelerimize ters olmasına rağmen bir Türkçülük hareketini bu ülkenin körüklediğini de biliyor, ses çıkarmıyorduk.

Peki bunca yardımları yaparken, Gürcistan'ı kullanırken, özellikle Azerbaycan'ı kurtarmak için yaptıklarınızın yanında, önderinizin "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesini nerede bıraktınız? Merak ediyoruz.

Cumhurbaşkanımızı kabul etmeyip, kaçarken ve muhalefet alenen meydandayken, çıkarlarınızın zedelenmemesi için bu yolda davrandığınızı ve ilerideki günlerde de, dünyaya insancılık vs. mesajları ve söylemleri çekeceğinizi biliyor, ülkenizin her zamanki çifte standardına gülüyorduk.

İçindeki Türki unsurlar sebebiyle muhafazar bir partiyi insan biraz anlıyor. Ama koalisyon ortağı olan ve sosyal demokratlık, hümanistlik vs. savında olan, halkların eşitliğini savunan bir partinin tüm bu davranışlara çanak tutmasını hiç birimiz anlayamıyoruz.

Ama sayın bakanlar ve devlet yöneticileri korkun!

Korkmakta haklısınız. Çünkü bizim yüreğimiz şövenist Gürcüyü kendi fındık kabuğunun içine sığdıracak kadar korkuttu ve ciddiyetini tüm yaptıklarınıza rağmen ayaklar

küçülttü. Sizin de çekinmeniz doğaldır.

Haddimiz olarak sizlere biraz da protokol anımsatmak istiyoruz.

Ülkesinin yapısı ne olursa olsun, cumhurbaşkanlığını temsil eden bir kişi, nerede olursa olsun, bakanı, başbakanı kabul etmez. Buna rağmen lütfedip de sayın Fikri Sağlar gibi bir bakandan randevu alınıyor ve ziyaret talep ediliyorsa, bu insanlığın, mütevaziliğin ve demokratinin örneğidir. Fakat sen randevudan kaçırıyorsan insanlığından utanıp demokrasi nutuklarını da terketmen gerekir. Randevudan dönmüşsen -ki siyasi geçmişin içinde, bu bizim alışık olduğumuz bir tavidir- parti toplantısı, vs.gibi nedenler değil daha inandırıcı nedenler bulman gerekir. Aksi halde bu, o koltuğun protokol icabı bile doldurulamadığını gösterir.

Tüm bunlara rağmen Karadeniz Ekonomik İşbirliği çerçevesinde, bağımsız Abhazyamız, bu ülkenin çıkarlarına dokunduğu zaman, T.C.'nin özgür Abhazya ile ilgili çıkarları gündeme geldiği zaman, inancımız sonsuz ve büyüktür ki; Cumhurbaşkanımızı davet etmek için çırpınıp duracak, ve lütfen geldiğinde ise eskortlarla, kırmızı halılarla, limuzinlerle karşılayacaksınız...

**EĞER TARİH BOYUNCA
ÖRGÜTLENMELERİMİZE
KÖSTEK OLMASAYDINIZ,
CUMHURBAŞKANIMIZI
ABHAZYA BAYRAKLI
ARABALARLA
AĞIRLAYABİLİRDİK**

Böylece çifte standartınızı, iki yüzlülüğünüzü, bir kez daha ortaya koyacaksınız..

O zaman biz yine yanınızda olacağız ve yardım elimizi uzatacağız. Çünkü biz insanı seviyoruz, çünkü biz süt anamız olan Anadolu'yu ve kendi anavatanımızı, Kafkasya'yı, bağımsız Abhazya'yı seviyoruz, çünkü biz kin tutmuyoruz, biz barış köprüsü olmaya kendimizi adadık. Korkmayın...

ATEŞ HIRSIZI

Ateşe dokunamaz hiç kimse

HİLMİ ÖZEN (Aççumıjı)

ANAVATANDA BÜTÜNLEŞMEK

Bir milletin veya grubun yapısında ve fonksiyonlarında meydana gelen yeni durumlar, gelişmeler ne kadar hayırlı olursa olsun, kendileri ile birlikte birçok problemler de getirirler. Bu problemlerin bazılarını (sosyal nitelikli olanlarından birkaçını) Çerkeslerin anavatanlarına döndüklerinde ortaya çıkabilecek nitelikte olanlarını aşağıda ki gibi sıralamak mümkündür.

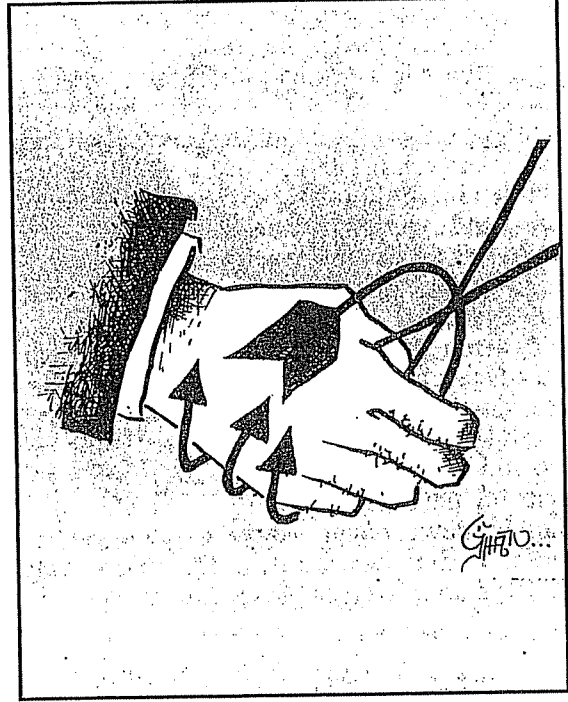
DİL VE SİSTEM KAYNAKLI SORUNLAR

Her ne kadar 128 yıllık muhaceret ve anavatan ikilemi milletimizi ikiye bölen bir yapı sergilemişse de, bu bölünmüşlüğü ortadan kaldırmak isteyen göçmen ile anavatan sakini arasında bir uyum sorunu olacağı kesindir.

Göçmen (özellikle Türkiye'den dönenler) iki farklı sistemde, iki farklı resmi ideolojinin yetiştirdiği insanlarla ilişki kurmak zorunda kalacaktır. Doğal olarak bu da bakış açılarının farklı olmasını sağlayacaktır.

Bunlar ilmin, eğitimin yardımıyla planlanıp çözülebilecek problemlerdir. Örneğin; anavatan muhaceret Çerkesleri ile ilgili planlı bir eğitim programı, anavatan cephesindeki sorunların çözümü demektir. Türkiye'den veya başka bir ülkeden anavatanına dönenler ana-dillerini bilmeyebilirler. Öğrenmeleri, daha önce yaşadıkları ülkelerde mümkün olmayabilir. Söz konusu eğitim programında muhacirlerin eğitilmesi de düşünülebilir. Bu eğitim sadece dil konusu ile sınırlı kalmayıp sosyal yaşantıda görülebilecek uyum zorluklarını çözecek nitelikte de olabilir.

Muhacerette ise konuyla ilgili eğitim çalışmalarının başlatılması gereklidir. Örneğin;

pek çok derneğin verdiği dil kursları benzer nitelik sergilemektedir. Anavatanda uyum sorunu olarak ortaya çıkan bu olgu, muhacerette çapına, asimile olmama çabasını da alır. Dil kurslarında anadilini okuyup yazan kişi, anavatanına döndüğünde daha az sıkıntı çekeceği gibi, muhacerette kalmak zorunda kaldığında da asimilasyonun karşısına dikilebilecektir.

DİN KÖKENLİ SORUNLAR

Günümüzde hiç kimse dini görüşü nedeniyle dışlanamaz. Enazından herkes dini inanışlarını başkalarının görüşlerine göre yönlendirmez. Bu bağlamda Çerkeslerin de dini inanışlarına kimse karışamaz. Fakat 128 yıllık bölünmüşlük neticesinde anavatan ve muhaceret arasında her konuda olduğu gibi dini konularda da ufak tefek farklılaşmalar görülmektedir.

Anavatanda yaşayan Adigelerin çoğunun hatta tamamına yakınının müslüman olduğu su

götürmez bir gerçektir. Fakat bu, Türkiye, Suriye, Ürdün vb. ülkelerde yaşayan Adigeler kadar dini bilgileri olmadığı da bir gerçektir. Muhacerette beş vakit namazını camide cemaatla kılan Adige anavatanına döndüğünde bir vakit namaz kılacak camiyi, belkide bulamayacaktır.

Fakat unutulmaması gereken husus şudur:

Hiç kimse birden bire birşeyleri öğrenemez. Öğrenebilmesi için bir öğreticiye gerek vardır.

Nasıl onlar bize anadilimizle okuyup yazmayı, anadilimizi kullanmamızı öğretecekler biz de onlara dinimizi öğreteceğiz, öğretimi konusunda yardımcı olacağız.

Ayrıca farklı dinlere sahip olan, anavatanda çoğu Hristiyan olan Abhazlar muhacerette müslümandırlar. Yukarıda belirttiğimiz gibi çağımızda insanlar dini inançları nedeniyle yargılanamazlar. Hristiyan Abhaz kendi dinine, müslüman Abhazda kendi dinine sahip çıkabilir. Dünya da buna benzer pek çok örnek vardır. Antropolojik köken itibarıyla aynı ırk özellikleri gösteren Hindistan, çok dinli bir devlet olarak yaşayabilirken, aynı ırk, millet ve dine mensup Arap Devletleri, Arap milletinin bölünmüşlüğüni sergilemektedirler.

ÇAĞIMIZDA İNSANLAR DİNİ İNANÇLARI NEDENİYLE YARGILANAMAZLAR

Kısaca anavatana dönenlerin, dini konularda soydaşlarımızla aralarında uyumsuzluklar olabilir; fakat kısa bir süreç içerisinde aşılamayacak bir rahatsızlığın söz konusu olma ihtimali yoktur. Bunu anavatandaki gelişmeler de doğrular niteliktedir. Hristiyan olan Abhaz ve Gürcüler anlaşamamalarına rağmen, müslüman olan Adigelerle Abhazlar gayet iyi anlaşmaktadırlar.

KÜLTÜR KÖKENLİ SORUNLAR

Her ne kadar yukarıda bahsettiğimiz hususlar kültürel nitelik taşıyorlarsa da ayrı bir başlık altında incelenmeleri gereken özellikleri dolayısıyla daha öncelikli ele alındılar.

Bu yazımızda kültürün tanımı ve incelen-

sonra, muhaceret insanının yaşadığı ülkenin kültüründen ister istemez etkileneceğini, etkilenmek zorunda olduğunu belirtmemiz gerekir.

Muhacerette Türk müziği dinleyen, Türk edebiyatından eserler okuyan insanımız, anavatanına döndüğünde bu alışkanlıklarını sürdürecektir. Maykop'ta evinde otururken radyosundan Ankara, İstanbul Radyolarını dinlemeye çalışan insanların olacağı kesindir.

UYUMSUZLUK, UYUŞMAK İSTEMEYEN TARAFLAR ARASINDA SÜRECEKTİR.

İlk bakışta basit olarak görülebilecek bu uyumsuzluk, ileriki tarihlerde zengin Çerkes Kültürünün daha da zenginleşerek dünya kültür mozaiği içerisindeki yerini sağlamlaştırmasında yardımcı olacak bir nitelik taşır.

Bu ve benzeri sorunları incelemeyi diğer sayılarımıza bırakarak, ortadan kalkmaları hususunda yapılması gerekenlerden bahsedelim.

Öncelikli olarak uyumsuzluğun, uyuşmak istemeyen taraflar arasında süreceğini kabul etmemiz gerekir. Biz milletimizi teşkil eden anavatan ve muhaceret insanları olarak, ortak değerlerde toplanmamızın herşeyden önce fert ve millet olarak menfaatimize uygun olduğunu biliyoruz. Anavatan dışında yaşayan Çerkeslerin asimilasyon batağından kurtulmalarının anavatanda bütünleşmeleri ile mümkün olacağı, herkesin ortak düşüncesidir. Öyle ise anavatanıyla bütünleşmek isteyen herkesin bu zorlukların üzerinden gelmesi mümkündür.

Anavatanda yaşayanlarında çeşitli sorunları vardır. Bu sorunların temelini, nüfuslarının yetersiz olması teşkil etmektedir. Muhaceret insanıyla, muhacerettekilerin anavatanlarına dönmeleriyle bu sorun çözümleneceğine göre, Anavatan da tüm Çerkeslerin bütünleşmesinden taraftır.

Kısaca Çerkesler olarak sosyal bir değişim içerisine girmek zorundayız. Ama bu değişimin olumlu olması, büyük sorun ve huzursuzluklara meydan vermeden gerçekleşmesi gerekmektedir. Anavatanda, hepimizin, anavatanlılar, muhaceretten gelenler ayrımına gitmeden bütünleşmemiz dileğiyle yazımı noktalıyorum.

R

ÖPORTAJ / Marje

"DÖNÜŞ İÇİN BİR HAZIRLIK DÖNEMİ GEREKİYOR"

RÖP./CARIM ASLAN

Maykop'taki Kafkasoloji Kongresinde tanışma olanağını bulduğumuz Adige Cumhurbaşkanı Carım Aslan ile Marje Dergisi adına bir röportaj talep ettik. Teklifimizi hemen kabul eden, Sayın Aslan konferansın bitiminde, bulduğumuz yerde bir söyleşi yapmak istedi. Pek çok insanın kendisiyle görüşmek ve konuşmak isteyeceğini düşünüp kapsamlı bir röportaj olamayacağı gerekçesiyle ertesi gün için kendisinden bir randevu aldık. Ertesi gün, parlamento binası devlet başkanlığı sarayında, Sayın Necdet Hatam ve İzzet Aydemir'in hazır bulunduğu röportajı sunuyoruz.

● Marje Biz geçen sayımızda okurlarımıza cumhurbaşkanlığı seçimlerinin haberini geçerken sizi kısaca tanıtmıştık. Fakat şimdi bir kez de kendi ağzınızdan bize kendinizi tanıtır mısınız?

■ Aslan Adigey'de Yecerkuay köyünde doğdum. Çiftçi bir ailenin çocuğuyum. 1964'te Krasnodar Ziraat Enstitüsünü bitirdim, ekonomiye ağırlık vererek kendi başıma çalışmalara başladım. Çalışmalarımın politik platforma kayması ise parti hayatım sürecinde olmuştur. Hem Adigey hem de Krasnodar Krayında, yönetimdeki beş kişiden biriyim. Politikaya atılmadan önce çok yakın olarak sporla ilgileniyordum. Rusya çapında birkaç

şampiyonluğum vardır. Şu anda evli, iki kız babasıyım.

● Marje Adigey'in daha ileri bir seviyeye gelmesi için gerek, ekonomik gerek politik ne gibi düşünceleriniz var?

■ Aslan Günümüzde her şeyden daha önemli olan bir şey var, o da ekonomik ilişkiler. Ekonomik ilişki ağını genişletmek bizim için çok önemli. Bu yüzden Çeçenistan dışında, Stavropol, Abhazya, Krasnodar, Karaçay-Çerkesk, Osetya, Dağıstan ve Kabarday-Balkar Cumhuriyetleriyle yakın temaslarda bulunuyoruz. Daha şimdiden, Adigey ve Karaçay-Çerkesk arasında bir ekonomik işbirliği programı kurduk. Bu yapıya yakında Abhazya'da katılacak.

● Marje Sayın Dudayev'i nasıl buluyorsunuz? O'nunla ilişkiniz ne durumda?

■ Aslan Bu konuda fazla konuşmak istemiyorum. Çeçenistan'ında en yakın zamanda aramıza katılması en büyük dileğimiz.

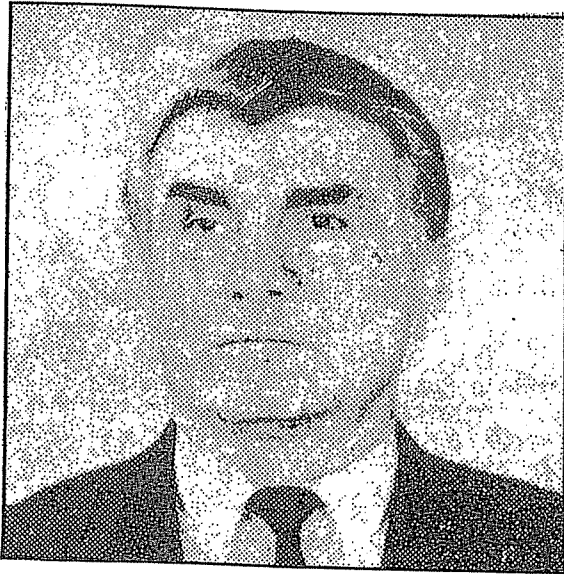
● Marje İkinci Dünya Savaşında, Almanlarla işbirliği yaptığı gerekçesiyle anavatanlarını terkeden pek çok Adigey'li düşünür, hâla umumi bir af kapsamı içine alınmadılar. Sizce böyle bir kanunun çıkması gerekli değil mi?

■ Aslan Bunun için bir yasa gerektiğine inanmıyorum. Çünkü bu konuyla ilgili bir yasa, daha önce tüm Sovyetler Birliği genelini

de ilan edildi. İsteyen herkes anavatanına dönüp, herhangi bir takibata uğramadan, vatanında yaşayabilir. Ama eski mal varlıkları konusunda cumhuriyet olarak, hiç birşey yapamıyoruz.

● Marje Kafkasya dışındaki soydaşların dönüşünü kolaylaştırmak açısından, her hangi bir politikanız var mı?

■ Aslan Kısa zamanda kitlesel bir göç olayı ihtimalini düşünmüyorum. Zaten bu işi aceleye getirmeye de gerek yok, bunun için gelen insanların da, buradaki insanların iyi bir hazırlık dönemine girmeleri gerekiyor. Bu bakımdan ilk etapta 10-20-50 kişilik grupların dönmeleri, yerleştirilmeleri açısından, bizce daha uygun olur kanısındayım. Zaten bu gibi dönüş durumlarında gelen insanlara, özellikle meşken konusunda, oldukça yardımcı oluyoruz. Bir örnek vereyim; şu anda cumhuriyetimiz, yurtdışından gelip yerleşmek isteyen soydaşlarımıza kooperatif kurmaları koşuluyla ücretsiz arsa verebilmektedir.

● Marje Türkiye'yi ziyaret etmeyi düşünüyor musunuz?

■ Aslan T.C.'den bir davet alırsam, bunu yerine getirebilirim. Yalnız Türkiye'ye çok hazırlıklı bir şekilde, bilhassa göç işlerini iyice değerlendirebilmek ve Türk Hükümetiyle resmi görüşmeler yapmak amacıyla gelmek isterim.

● Marje Türkiye'de, Carım Aslan ailesi, Fuat Carım, Talha Carım vs. gibi birçok insanların atılımıyla Osmanlı politikasında ve

Cumhuriyet Döneminde önemli roller oynamıştır. Adigey'e baktığımızda, politik sütunların en üst noktasında yine Carım ailesinden birini görüyoruz, bu yöneticilik kalıtsal mı sizce?

■ Aslan Bunun cevabı sizin yorumunuza kalıyor. Benden evvel, 1965 yılında, Krasnodar'da,, Carım Ahmet parti genel sekreteriydi. Bu da eklendiğinde insan şüphelenmeden edemiyor.

DİNİN ETKİLERİ TOPLUM ÜZERİNDE YENİ YENİ GÖRÜLMEMEYE BAŞLIYOR

● Marje Bugünlerde İslam dini yükselmeye başladı ve İslam Fundamentalizminin çokca söz ediliyor. Kuzey Kafkasya Halklarının çoğu ve Adigeler'de müslümandırlar. Orta Asya cumhuriyetleri ve Azerbaycan'ın yüzlerini iyice Kabe'ye çevirdikleri de açıktır. Başkan ve Müslüman Adige halkının temsilcisi olarak bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?

■ Aslan İslam Fundamentalizmini bir yana bırakalım, bugün için Adigeyde insanlara dinlerini unutturmak için çok uğraşıldı. Din yönetimince Cumhuriyet ve Kray yöresi için Kabe'ye gitmek üzere verilen 25 kontenjana karşılık, sadece 7 kişi gitmek üzere başvurdu. Bunlar da Kuban Bölgesinde yaşayan Dağıstanlı Müslümanlar olup, içlerinde hiç Adige bulunmuyor. Yine yakın zamanda uğradığım bir köyün gençlerinin yarısının Ramazanda oruç tuttıklarını öğrendim. Bunlarda işin bilincinde olmadan, Modaya uyarcasına hareket ediyorlardı. Belirtmek istediğim, dinin etkilerinin, toplum üzerinde, yeni yeni görülmeğe başlamış olmasıdır.

● Marje Son olarak, Türkiye Cumhuriyetindeki Çerkes Halkına iletmek istediğiniz bir mesajınız var mı?

■ Aslan Büyük dostluk ve kardeşlik duyguları içerisinde, tüm soydaşlarımıza derin saygı ve sevgilerimi göndermek isterim. T.C. deki önemli ekonomik güce sahip olduğumu duyduğumuz hemşehrilerimizin de, bize yardımcı olmalarını istiyorum. Muhaceretteki tüm soydaşlarımızı bir gün anavatanımızda görmek dileğiyle

P

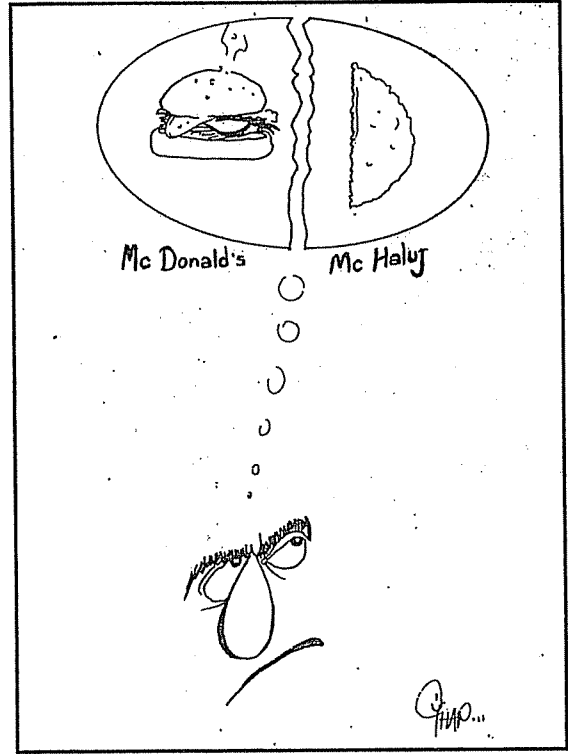
OLİTİK-Yorum/Ayhan ÖNDER (Tsey)

DÖNÜŞ VE KALIŞ

"1864 Büyük Sürgünü"nden günümüze kadar geçen süre içerisinde çerkes aydınlarının, çerkeslerin ulusal-kültürel sorunlarına, siyasi anlamda, en yoğun bir biçimde angaje oldukları dönem 70'li yıllardır. Dünyada bir 'Çerkes Sorunu' bulunduğu, o zamanlar ileri sürüldü. 12 Eylül İhtilalinden sonra Türkiye'de insanları politikadan uzak tutmak amacıyla toplumun tüm kesiminde sosyal baskılar uygulandı. Bundan, çerkeslerde kendilerine düşen payı aldılar. 80'li yılların sonuna gelindiğinde Türkiye, çağdaş dünya içinde yer almak için, ya demokratik bir devlet olmak ya da demokratik görünmek zorundaydı. Tercih ikinci hususta oldu ve bunun çabaları halen sürdürülmektedir. Bloklararası soğuk savaşın sona ermesi, Batı'nın bu savaşın 'galip' çıkması ve Sovyetler Birliğinin çözülmesi bu döneme rastladı. Bu dönemde devlet, atılması artık kaçınılmaz olan bazı adımları attı. Özgürlüklerimiz bir miktar arttı. Anavatan'la ilişkilerimiz gelişmeye başladı. 'Çerkes Sorunu' gerçeği gözümüzün önüne bütün çıplaklığıyla serildi ve çözüm yolları tekrar gündeme geldi: DÖNÜŞ-KALIŞ

MUHACERETTE DURUM

Öncelikle muhacerette K.Kafkasyalılar, farklı ulusal sınırlar içinde, aynı ulusal sınırlar içindeki topluluklar da farklı coğrafi bölgelerde yaşamaktadır. Bir 'birlikte', birarada bulunma söz konusu değildir.

Sonra Ulusal-Kültürel Çerkes kimliği, içinde yaşanan ülkelerin hemen hemen hiç birinde tanınmamaktadır. (İsrail ve Ürdün'de sahip olunan nisbi haklar hariç) Tabii, burada bir noktaya dikkat çekmekte yarar vardır. Çerkeslerin, yaşadıkları ülkelerde ulusal-Kültürel kimliklerinin tescili yolunda ciddi ve ağırlıklı bir talepleri de olmamıştır. Sosyal, ekonomik ve demografik yapıları buna olanak tanımamıştır.

Ayrıca, muhaceret ülkelerinin kendi çağdaşlaşma, batılılaşma, gelişme, ekonomi, vs. gibi sorunları, buralardaki K.Kafkasyalılar da olumsuz etkilemektedir. Örneğin; Türkiye'de oldukça ağır bir iç göç yaşayan kırsal kesim ve yüksek tempolu bir kent yaşamı içindeki kentli Çerkesler de gittikçe birbirinden kopmaktadır. Çağdaş iletişim imkanları, olumlu özelliklerinin yanı sıra, kırdan ve kentte anadilin, kültürün ve sosyal

değerlerin yozlaşması, aşınması ve erozyona uğraması yönünden de etkili olmaktadır.

Bundan başka, muhaceretteki çerkeslerin çoğunluğu, bir 'Çerkes Sorunu' nun bilincinde değildir. Bilimsel içerikli bir ankete bile "Çerkes olarak fazla göze batmıyor muyuz? Ne yapacağımız? Fazla uğraşmayın, sonra altından başka bir şeyler çıkar. Anketi doldur-sam bana para mı verecekler? Nedir bunlar? Boşverin arkadaş, bunun sonucu bölücülüğe çıkar" * tarzında reaksiyonlar gösterilmektedir.

Bilinçli olanların bir kısmında da yılgınlık, bezginlik, yorgunluk, kabullenmişlik gözlenmektedir. Yapılan çalışmaların istenilen düzeyde sonuçlar doğurmaması, umutların ve direncin azalmasına veya kırılmasına yol açmaktadır.

BİLİNÇLİ KESİMDE YILGINLIK VE BEZGİNLİK GÖRÜLMEKTE

Böylece insanlarımızda içten ve dıştan, bilinçli-bilinçsiz bir eziklik, aşağılık duygusu, küçüklük kompleksi yaratılmaya çalışılmaktadır. "Biz birşey yapamayız. Bizden adam olmaz. Bir araya gelmeyi beceremeyiz. Neyimiz var ki? Çerkesler birşey başaramaz. Onlardan kız al ama kız verme!" gibi maneviyatı bozucu telkinlerin etkisi küçümsenmemelidir.

Gündelik yaşama yapılacak küçük bir gözlem dahi, ifade edilenlerden başka, muhaceretteki somut olumsuz koşulların farkedilmesini sağlayabilir. Bunların arttırılmasını okura bırakıyor ve anayurda geçiyoruz.

ANAYURTTA DURUM

Bir kere, anayurttaki durumun muhaceretten farklı olmadığını, herkes biliyor artık.

K.Kafkasya'da otokton halkların hemen tümü kendi topraklarında azınlık konumundadır. Yalnızca 70 yıllık sosyalist uygulamanın verdiği eğitim-öğretim ve sınırlı yerel yönetim hakları vardır. Herbirinin azınlıkta bulunması, güç merkezleri olmalarını engellemiş. Çarlık ve Sovyet Rusya'nın kasıtlı asimilasyonist iskan politikaları, muhaceret

ülkelerindeki ile neredeyse aynıdır. Üstelik Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra diğer cumhuriyetlerdeki Rus gruplarda, Rusya Federasyonu'na bir göç başlamıştır. Rusya Federasyonu da bu göçmenleri, özerk yönetimlerin bulunduğu K.Kafkasya, Yakutistan ve Tataristan gibi sorunlu bölgelere yerleştirmeyi her halde düşünüyor olmalıdır.

Bu gün Çerkeslerin anavatanda sınırlı da olsa yerel yönetim haklarına sahip olmaları, gerçekten 'iktidarı' ve 'egemenliği' ellerinde bulundurdıkları anlamına ne yazık ki, gelmemektedir.

Muhaceret gibi anayurt çerkeslerinin çoğunda(aydınlar hariç), mutlaka çözülmesi gereken bir 'Çerkes Ulusal Sorunu' bilinci olduğu da tartışma götürmez bir konudur.

Anayurttaki ekonomik koşullar, sosyal yapı ve yasal düzenlemeler umutlu bir yakın gelecek için elverişli değildir.

Yine, muhacerette olduğu gibi anayurtta da bölünmüşlük bir süre daha devam edeceğe benzer. Bir K.Kafkasya Birliği günümüz siyasal konjüktüründe(yeni ulusçuluk - mikro ulusçuluk dalgaları içinde) romantik motiflerle sağlansa bile, bu reel bir birlik olmayacaktır. Bu hususta, tarihsel perspektifi olan uzun vadeli politikalara ihtiyaç olacaktır.

Anavatandaki daha başka olumsuzlukları da sıralamak mümkündür. Ancak gereksizdir. Zira konu ile ilgilenen herkes koşulların farkındadır.

ANAVATANDAKİ SOSYAL EKONOMİK YAPI UMUTLU BİR GELECEK İÇİN ELVERİŞLİ DEĞİL...

SONUÇ VE NEDEN DÖNÜŞ?

Bu genel değerlendirmeler ve tesbitler sonucu şunu ifade edebiliriz: 'Çerkes Ulusal Sorunu' kültürel yokoluş safhasını aşmakta, yavaş yavaş etnik yokoluşa yaklaşmaktadır. Etnik yokoluş sonsuza dek yokoluş demektir. Asıl durdurulması gereken budur. Kültürel ve etnik yokoluşa karşı mücadeleye yapılan

"şoven", "ırkçı", "kafatasçı" gibi eleştirileri yanıt vermeye değer bile bulmuyoruz.

Öyleyse "Ne yapmalı?"

Kişisel olarak çözüm olduğuna inandığımız yol 'Anavatana Dönüş' tür. Ama nasıl?

Dönüşün fikir babalığını yapan 70 kuşağı, çalışmış çabalamış ama 90' lar kuşağına sağlam bir ideolojik miras, hedefe ulaşabilmek için sistematik bir yöntem bırakamamıştır. Yöntemi bulmak günümüz kuşağına düşen bir görev...

Dönüş ve kalış, teorik olarak birbirleriyle çelişen, birbirinin karşıtı olan görüşler değildir. Olmamalıdır da. Dönüş ve Kalış'ın gerektirdiği çabalar, doğası gereği, birbirlerini bütünlemek zorundadır.

Dünyada yaşayan bütün Kuzey Kafkasyalı insanların hedefi, 'etnik ve kültürel varlığını ebedi olarak güvence altına alacak sonuçlar yaratmak(kendininkini diğerlerinden üstün görmek değil) ve kendi kültürünü evrensel değişimlere uydurarak insanlık ailesinin şerefli bir üyesi olarak yaşamak' olmalıdır.

Etnik ve kültürel yokoluşu dünyanın herhangi bir yerinde önlemek mümkünse eğer, o yer kültürün ve insanların doğal coğrafyası yani anavatandır. Muhacerette kazanılacak hiçbir hak yokoluşu durdurmaya yetmeyecek ya da anavatandaki kadar etkili olmayacaktır. Evet. "Alın, herşey serbest. Kültürel kimliğinizi tanıyoruz. Dilinizi konuşun. Okullarınızda eğitiminizi yapın." deseler dahi burada yapılabilecek pek birşey kalmadı.

Bunu anavatanda sağlamak da kolay olmayacaktır. Ama başarıma şansının en yüksek olduğu yer anavatandır. Her planlama oraya dönük olmalıdır. Bütün yerel örgütlerimiz (dernekler,vakıflar vs.) kurabileceğimiz merkezi örgütler şu fikri benimsemeli ve yaymalıdır: En kısa sürede, en büyük miktarda insanımızı oraya nasıl gönderebiliriz?

**MUHACERETTE
KAZANILACAK
HİÇ BİR HAK
YOK OLUŞU
DURDURAMAYACAK**

Açıkçası, anayurda döneceklerin önüne sürülen, ekonomik koşullar, istihdamın

yaratılamamış olması, konut yetersizliği vs. gibi sorunlar 'Yokoluş' problemi karşısında oldukça önemsizdir. Yani dönüş gerçekleşmezse K.Kafkasya ekonomik yönden refaha mı ulaşacaktır? İnsanlar sömürüden mi kurtulacaktır? Konut sorunu ilelebet çözülmüş mü olacaktır? Hem de bugünün 'vahşi kapitalist' dünyasında... Bütün bunlar gerçekleşecektir de anavatana dönen insanlar mı engel olacaktır? Hayır. Anavatana hiç bir özel sorunu 'Yokoluş' ve onun çözümü olan 'Dönüş' ten daha önemli değildir.

**HİÇBİR ÖZEL SORUN
"YOKOLUŞ"VE ÇÖZÜMÜ
"DÖNÜŞTEN" DAHA
ÖNEMLİ DEĞİLDİR**

Muhaceretten anavatana hatırı sayılır miktar da insanın göçetmesi epey zaman alacaktır. O süre içinde kalanların ve sürekli kalmayı isteyenlerin ihtiyaçları da gözönünde tutulmalıdır. Organizasyon ve örgütlerimiz onların da ülke içindeki çıkarlarını gözeten politikalar bulmaya çalışılmalıdır. Bir taraftan 'Dönüş' politikaları yoğun bir biçimde uygulanmalı, diğer taraftan ulusal kültürün muhaceret ülkelerinde tanınması yolunda mücadele verilmeli, haklar talep edilmelidir.

Aslında, sorun bir öncelik sorunudur ve tercihin doğru yapılması ve hangi aşamada ağırlığın ne tarafa verileceği önemlidir. Her alanda güçlü olmak isterseniz, hiç bir alanda güçlü olamazsınız.

Konunun bu noktasında İsrail örneğine bir değinme yapmak istiyoruz: Bilindiği gibi, Dünya Siyonist Örgütü (World Zionist Organization -WZO) 1897 yılında, İsviçre'nin Basel kentinde Theodor Herzl ve Chaim Weizmann öncülüğünde kuruldu. İsrail devletinin kuruluşuna kadar, birçok açıdan bir uluslararası aktör rolü oynayan bu örgütün, Basel'deki kuruluş toplantısında, Yahudilerin Filistin bölgesine göçünün desteklenmesini, teşvik edilmesini ve siyonizmin bu davasına karşı dünya kamuoyunun sempatisinin kazanılmasını amaçlayan bir program kabul edilmiştir. Bu toplantıdan 1948 baharına kadar

dünyanın her yanından Filistin topraklarına bir göç yaşanmıştır. 14 Mayıs 1948 de İsrail Devletinin kurulduğu ilan edilmiştir. Nihayet 1949 Mayıs'ında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, İsrail'in örgüte kabulünü 9 çekimser ve 2 aleyhte oya karşılık 37 oyla onaylamıştır.

Bu aşamadan sonra WZO'nun pozisyonu ilgi çekicidir. İsrail Devletinin kurulmasıyla, WZO temel siyasal amacına ulaşmış oluyordu. Bundan böyle, artık yeni devletin ve siyonizmin çıkarlarını bağdaştırmaya, onları korumaya çalışacaktı. Bu çerçevede başlıca iki açıdan İsrail Devleti'ne yardımcı olabilirdi. Yeni devletin ihtiyaç duyduğu askeri ve ekonomik kaynakları bulmaya çalışmak ve dünyanın çeşitli bölgelerindeki yahudilerin İsrail'e göçmeleri sürecini uyarmak, düzenlemek ve hızlandırmak. Bu amaca yönelik olarak 1950 yılında, WZO ile İsrail hükümeti arasında bir anlaşmaya varılarak oluşturulan ortak komite, yahudilerin bölgeye göçünün planlanması ve koordinasyonu ve de göçmenlerin bölgeye yerleştirilme ve adaptasyonu fonksiyonlarını üstlendi. Zamanla örgüt ile İsrail hükümetleri arasında bazı sorunlar da çıktı. Bunların en önemlisi, İsrail'li yetkililerin yabancı ülkelerdeki yahudilerin İsrail'e göçmeleri gerektiği yönündeki görüşlerine karşı, WZO'nun önde gelenlerinin, dış ülkelerde yaşayan yahudilerin tümünün İsrail'e göç etmesi gerekmediğini, hatta söz konusu ülkelerde önemli konumlarda bulunanların bu durumlarını korumalarının, İsrail Devleti'nin çıkarları açısından daha uygun olduğunu savunmalarıdır.**

**DÖNÜŞÇÜ OLMAK DEMEK
BURADAKİ MÜCADELEYE
SIRT ÇEVİRMEK
DEMEK DEĞİLDİR.**

Görülüyor ki, başlangıçta Göç'ü savunan ve gerçekleştiren WZO, temel siyasal hedefin ele geçirilmesinden sonra, tersinin doğruluğunu ileri sürmüştür. İsrail devletinin kuruluşuna kadar bunlar dönsün, şunlar kalsın denmemiştir. Ne zaman ki, gelecek, garanti altına alınmıştır, ana politika gözden geçirilmiş ve yeni yöntemler üretilmeye başlanmıştır.

Sosyal ve siyasal olgularda, birebir paralellikler kurmak her zaman doğru olmayabilir. Ancak 'Dönüş' konusunda, çarpıcı bir benzerliğimizin olduğunu düşünüyoruz. Üstelik avantaj bile sözkonusudur. Zira, orada hazır vatanımız ve devletimiz de mevcuttur.

**K. KAFKASYA HALKLARI
KAÇINILMAZ EVRENSEL
KÜLTÜRE, KENDİ
İRADESİYLE
KATILMALIDIR.**

Savunmaya çalıştığımız, 19. yüzyıla değin gelen, köleci toplum değerlerini, 'Sürgün' öncesi anavatanda, 'Sürgün' sonrası Muhacrette edinilen çağdışı feodal değerleri, aman kültürel asimilasyona uğramayalım diyerek korumak değildir. Savunduğumuz, K.Kafkasya Halklarının kaçınılmaz evrensel kültüre kendi iradesiyle katılması, toplumsal-kültürel değişimleri kendi iradesiyle gerçekleştirmesidir.

Kalış fikrinden yana olanların Dönüşçüleri "12 Eylül Dönüşçülerin ekmeğine yağ sürdü, halkımızın masumane duyguları sömürülüyor." tarzındaki eleştirmeleri, dönmek isteyenlerin de kalışçıları "korkaklık, beceriksizlik ve kolay olanı seçme " şeklindeki değerlendirmeleri yararsız polemiklerdir. Çağ, uzlaşma çağıysa, ortak noktalar bulunarak mutlaka sorunun çözümüne yaklaşılmalıdır.

'Dönüş' çü olmak demek, buradaki, haklar elde etme, kimliğin tanınması mücadelesine sırt çevirmek demek değildir. 'Kalış' çı olmak ta bir fayda getirmeyeceği savıyla, 'Dönüş' ün karşısında yer almak olmamalıdır, 'Dönüş' , toplumumuzun bütün katmanlarında ulusal ideal olarak desteklenmelidir.

Düşüncelerimizi, ünlü İngiliz Yazar George Orwell'in bir sözüyle noktalıyoruz: "BİZLER ÖLÜYÜZ. TEK GERÇEK YAŞAMIMIZ GELECEKTEDİR. FAKAT BU GELECEĞİN NE KADAR UZAK OLDUĞUNU BİLMELİYİZ."

İ K İ L E M

-Ağlasın !

-Ağlamalısın !

.....

Tercümana gerek yoktu, o kadarını anlamıştım. Anlayamadığım ses tonundaki ifadesiydi.

-Ağlamalısın !

.....

Kıgın mıydı?

Acıyor muydu?

Üzgün müydü?

İnce bir alay mı vardı?

bu sözleri söylerken yüzüme bakmıyordu, gözü dışarıdaydı. Bir dikili ağacın olmadığı uzayıp giden topraklar, susuzluktan yanmış ekinler...

Sessizce dökülüyor üç-beş damla daha. Yutkunuyorum. Derin nefes alıyorum. Döktüğüm her damla yaş dilimin döndüğü bir sözcük olabilseydi diyorum. Yıllar öncesinden bir söz hatırlıyorum. "Ağlamak acizliğin ifadesidir"

-Aciz miyim? diyorum.

.....

Anneciğim yok !

köyüm yok !

Okulum yok !

.....

Annemi geri getiremem.

Köyümü yeniden kuramam.

.....?

Benden öncekiler biliyordu. Ben bilmiyorum.

Ama benden sonrakiler bilecek, bilmeli diyorum kendi kendime.

Aciz değilim !

dönüyorum arkama.

Sevgiyle bakan mavi gözler,

ALTIN pırıltıları olmayan gülen bir ağız.

Tüm benliğimi bir güven duygusu sarıyor.

Milliyetçiliğin de ötesinde bir duygu.

Dostluk !

Bu duyguyu, güveni hissettiğim ilk Adıgeyli.

Benim için çok önemlisin NEHAY

ASLAN.Seni seviyorum, senin özünde tüm Adıgey'i seviyorum.

Bu sessiz iletişimi kurduğum insan; DÖNMELİSİNİZ diyordu.

Dönmeliyiz ?

Dönüşü düşünenler, uygulayanlar, beceremeyip geri dönenler... Bunlarla ilgili hiçbir şey düşünmedim şimdiye kadar. Çünkü ben dönmeyi hiç düşünmedim.

Düşünmemiştim.?

"İnsanın anadilini bilmesi doğal hakkı"nın çiğnendiği zaman ve mekanda yaşayan sıradan bir Adıgeyim. Burada doğdum, burada yaşadım. Tüm sevinçlerim, üzüntülerim, öfkelerim, hırslarım, ihtiraslarım... buradan başka bir yerde yaşamayı hiç düşünmedim.

Düşünmemiştim !

.....

Dönecek miyim?

Kendimi tartıyorum. Bildiklerim, yeteneklerim, öğrenebileceklerim...

Çevreme bakıyorum; Şimdiye kadar hiç aklıma gelmeyen şeyleri düşünüyorum.

Fuzuli ile aşkta acı çekmeyi, Nedim'le dünyaya toz pembe bakmayı öğrendim. Tasavvufta "enel hak" dedim. İnandım.

Yunus'la, Mevlana'yla yoğruldu. Gün bitimi dinlediğim fasıllarla dinlendim, Rumeli türküleriyle şenlendim. Mavisini sevdim. Bozkırını özledim.

Tüm bunları yaşarken, ben hep bir ADİGEY'dim. Ayrıcalığımı çevremdeki insanlara hep hissettirdim. Ama bir ADİGEY olarak ADİGEYLİ olmayı hiç düşünmedim.

Dönecek miyim?

Kuşu Asiyet "Dedelerinizin mezarları sizi bekliyor" demişti. Gencecik anacığım bu topraklarda... Sevgilerim, emeklerim bu diyarlarda...

Korkuyor muyum?

NEDEN?

Açlıktan. ?
Hayır
Ölmekten?
Hayır
Sevgisizlikten?
Hayır
Asalak mıyım?
Hayır

.....
Peki ne?

Dönecek miyim?

Yıllardır yazar çizer kadrosu bu soruyu sordurmadı kendime. Yaşadığım zaman ve mekanda da yapılacak işler vardı. Bende.... li bir Adigey olarak kenarından, köşesinden.....! Aklımca kayıp değer değilim, ne olduğumu biliyor ve sorumluluğunu taşıyorum.

Tüm savunma mekanizmalarım işliyordu ve ben DÖNMEYECEK İDİM !!!

Kurtuluşun dönüşte, bendeki ikilemi yaşamayacak "SABRA" lar yetiştirmekte olduğunu biliyorum da DÖNECEK miyim bilmiyorum.

Üzgünüm...

Şermin Ençok (Habatırko)

Marje Dergisine:

Önemli saydığım bir mesajı izninizle sayın Marje okurlarına derginiz Marje ile iletmek isteğimi saygıyla arz ederim.

Geçen hafta Türkiye'nin evsahipliğini yaptığı çok önemli bir toplantı yapıldı. Bu toplantının, katılan liderleri yönünden, bizim açımızdan da çok önemli olduğu muhakkaktı.

Karadeniz Ekonomik İşbirliği Projesi. KEİP toplantısında Türkiye'de yaşayan Kafkas halklarının dernekleri için bulunmaz bir fırsat doğdu, ancak bu fırsatı gereği gibi değerlendirip toplantıya katılan ilgili ülke liderlerine Kafkasya' daki ırkdaşlarımızın durumları ile ilgili endişelerimizi ve bu konudaki hassasiyetimizi ciddi bir mesaj haline getirip onlara iletebildik mi?

Türkiye'de yaşayan azımsanmayacak bir kitlenin bu konularda çok duyarlı olduğu mesajını onlara verebildik mi?

Bu: Derneklerarası Kordinasyon Kurulu, Dernekler arası yönetim kurulu üyelerinden seçilen bir grup dernek idarecisinin ilgili mer

cilerle temasa geçerek kısa da olsa bir görüşme talebi olabilirdi.

Bu: Yasal bir çerçeve içinde bir protesto gösterisi olabilirdi.

Ya da: Genç bir bayan kardeşimizin uzatacağı bir buket çiçeğe iliştirilen bir not dahi olabilirdi.

Bu gibi fırsatları yakalama, kullanma yeteneğini geliştirmesek daha önemli, daha büyük fırsatları nasıl yaratacağız? En içten saygılarımla.

Burhan Ciba
Londra Kafkas Kültür
Derneğinden

'MARJE' Dergisi Yayın Kuruluna,

Önce yürek dolusu selam hepinize. Bu yolculukta sabır ve sağlık diliyorum içten. Yolumuz aydınlık ve barış yolu olsun. Akla gelen ve gelmeyen tüm engeller bu yolculuğun yıkılmaz köprüsü olması dilek ve arzusu ile selamlıyorum sizi Kuzey Kafkasya'nın gurbetdeki yılmaz 'Kültür Emekçilerini' . Yolumuzun ne denli uzun ve sarp olduğunu az çok bilenlerdenim. Her zaman olduğundan daha çok yanınızdayım. Başarılar diliyorum.

Sevgili dostlar, her yayın bir öncekine göre elbette ki daha daha güzel ve daha ileri olmak zorundadır. Bunun dışında düşünmek yanlış olur. Ancak çok dikkat edilmesi gereken bir husus olarak bir konuyu iletmek istiyorum. Alçak gönüllülük, hak teslim etme, güzeli anma, saldırganlıktan uzak ve barış dolu bir yolculuk. Tüm olarak düşünmek ve üretmek. Yapılabilen çalışmaları dışlamadan "Her şeyi biz yaptık ve yapıyoruz" temasını yaratmadan, tüm Kültür Emekçilerini onore edici bir yaklaşım hepimizi daha güçlü kılacaktır. Zaten Marje'nin ilk sayısı da bu izlenimi vermektedir. Ama daha bütünüleyici ve daha hassas. Bu tavır bir ödün verme değildir. İnanınız herkes sizi daha iyi anlayacaktır. Yumruğun sıkılabilmesi için parmakların olması gerekir. Marje'nin gücü böylesine bir geçmişin sıkılı yumruğu olmalıdır ve öyledir. Sevgili dostlar, satırlarıma son yazışmaya ve birlikte yürümeye söz vererek tekrar tekrar tebrik ediyor saygı ve selamlarımı yolluyorum.

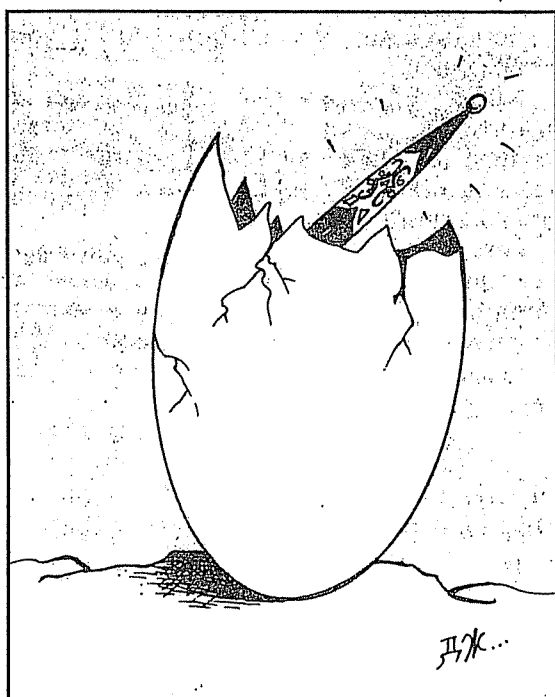
Çürey Ali

Yeniden Doğuş

130 yıla yakın misafirliğimizde acı tatlı, iyi kötü hatıralarla bir hayat sürdük.

Büyüklerimizin anlattığı ve kitaplarda dergilerde okuduğumuz kadarıyla bilgiler edindik.

Fakat bunlarla da içimizdeki boşluğu bir türlü dolduramayıp hayalimizde canlandırdığımız, anavatanımızın özlemiyle yaşadık.

Son yıllarda dünyamız çok hızlı değişimleri uğruyor. Biz de bu değişimlerle birlikte geleceğe doğru çalışmalar yapmalıyız.

21 Mayıs bizlerin yas günü ilan edilmiş. Neden bir başka günümüz de bayram olmasın?

Kültürel materyallerimizi korumak, bir araya getirmek suretiyle onlarla geçmişini yaşayıp, belki bir müze haline getirerek ilerde övü-neceğiz.

Acı günlerden ders alarak iyi günlere doğru gitmeliyiz. Tüm bunlar bizlerin yeniden doğuşu olacaktır.

Bayram Soykuvvet

АЩ ЛЬЫПЫТЭУ УКЪЭГЪЫНИ

Чыг ныйжыкылау шагум дэтыр
Изакъуабзэшъ кытэхуапсэ.

Жыбгъэ Iэлэун шъхафитыр
Къытэхуулэ тэ шъогъуабзэ.
О сынкыгушъ, кыпфимыдэу
Унэклапэ зэ ар къетхэо.

Рэхатныгъэ кытимытэу,
Пшүрехыжъэ уншъхатехъо.
Шъугъо нэгущъ гъунэгъухъэр,
Зэрэхъаблэу еудэгъу.

Сыд фишIэна мо бзэгухъэм
Тыгу ихъыкIрэр тэ джы дэдэм!
Зыдгъэбылрэн, тыушъэфрэн,
Тышүлэгъуи емыкIу еттырэн,
Гъунэгъухъэу гумыпсэфыр,
Сыд пай адэ улумкIотр!

СышIэжыным зи фэлуагъэп,
Сыдэу адэ укъангъи!
Джы зэтлуагъэр о къэшIагъот,
Ащ лъыпытэу укъэгъыни.

Ори, чыгыр,
Ори, жыбгъэр,
Шъугъо нэгъу гъунэгъухъэр,
ШъунишIэу набгъэ,
Шъуниэрлэгъоу
Сицэнт а пшъашъэр,
Тышүлэгъур.

КЪУШЪХЪЭГУ ОЩХ

Лъагъу къушъхъэтхмэ ашъхагъы итэу,
Бэрчэты нэгъу тыгъэр къэшIушIэ.
Фышти, Оштэни, Цуби, Псычъахы
Уамызыщынэу хъопсагъу ятеплэ.

Уахътэу быбыгъэр нэгъэупIэлэгъоу,
Къушъхъэжы псынкIэр къэучыIатэ.
Ошъогу къабзэу тыгъэр зипчэгум
Шыудзэ шIуцIэу пшэмэ зырадзэ.

Щэбзэшэ лыдэу апэрэ пчыкIэм
Оштэны къушъхъэ ыбгъэ зыхесэ.
Гъогъо гузажъоу шыблэр кIэлъыкIоу
Къушъхъэ мыжъопкыр зэхегъэсысэ.

Ар ипэублэу огур зэгоуи,
Къушъхъэгу ошхыр пшэмэ къачIэу,
Ыдыпэ пIыгъымэ удэкIоенэу,
Псылъэкъо нэфмэ огум зыкIашIэ.

Мэлы Iэхъогъоу гъэхъунэм итым
Ошхым ыгъэпскIэу зеухъурэн.
ПчэныпIэ быным мыжъобгъу чIэгъым
Псыдзэу кIуигъэм зыщегъэзые.

Пшэ шIуцIэ Iужъухэм, марышъ, шыудзэу
ЧIыпIэм зырахышъ зырахыжъэжы.
Тыгъэ нэбзыйхэу, нэбзый гүлэтхэр
КIэрыкIэу лъагъу огум шэжъыух.

Ошхыцэ цыкIухэр уц къэшхэо кIырым
ЧIым ишIулэгъоу шэлыдыхъ къабзэу...
Ошх быбы ужэу, тыхэр зэплъыжъэу,
Зэрахы ахэм нэплэгъухэр шъабэу.

ÖRNEK DAVRANIŞ

Bremen yakınında, Oyten'deki Çerkes Kültür Derneğinin başkanı olan, saygıdeğer büyüğümüz Dr. Med. Ehsan Saleh'i tanımayan yok denecek kadar azdır. Maddi, manevi tüm olanaklarıyla gerek kendisi, gerek ailesi hiç çekinmeden dernek faaliyetlerine katılmaktadır.

Adigey Cumhuriyetinin kuruluş döneminin ne tür şartlarda oluştuğunu bilen başkan ve Bremen çevresindeki Çerkes vatandaşlar, yönetim kurulunun da yardımlarıyla geçtiğimiz günlerde bir kampanya başlatmıştır. Bremen çevresinde uyandırdığı ilgi sayesinde, kampanya boyunca gönderilen malzemeler başkanın kendi evini, evinin bodrumunu, ve garajını tamamen doldurmuş, yardım organizasyonunu yapan dernek yönetimini, kasabada yeni bir depo tutmak zorunda bırakmıştır. Yardımın bu denli büyük olmasının yanında, malzemelerin konacağı deponun da hayırsever bir Alman yurttaşı tarafından ücretsiz olarak tahsis edilmesi oldukça sevindiricidir. Kampanya haziran ayının ortasında kapanmış olup, aşağı yukarı 600.000 DM. değerinde büyük bir kısmı ilaç olmak üzere yardım malzemesi bir araya gelmiştir. Taşıyıcı araçların temini ise Alman Teknik Yardım Derneği tarafından şoför ve yakıt ücretleri de dahil olmak üzere karşılanmıştır. Yaklaşık dört Tır dolusu malzeme, Harun Fıdanoglu ve Rahmi Ehsan'ın refakatinde, Adigey'in başkenti Maykop'a gönderilmiştir.

Bütün bunların yanında yine Münster ve çevresinde çalışan Adige işçileri, bir toplantı düzenleyerek, üçü sanayi makinası olmak üzere, yedi adet dikiş makinasını, döner sermayeli bir dikiş atölyesi kurulması amacıyla Maykop'a göndermişlerdir. Geliri ile kendini finanse ettikten sonra ayrılan kazancın atölyeye eklenmesi ve köylerde bu gibi atölyelerin çoğaltılmasında kullanılması kararlaştırılmıştır.

Yapılan kampanyalar sayesinde Bremen ve çevresinde radyo TV. ve Basının gündemine girilmiş uzun süre hemşehrilerimizden övgü ile bahsedilmiştir.

Bu gibi yardımların tekrarı ve genişle-

tilmesi yolunda bilgi ve yardım için federasyona yada Dr. Ehsan Saleh'e müracaat edilebileceği bildirilmiştir. Bu yardım kampanyasında emeği geçen tüm Çerkes evlatlarına ve bilhassa Alman dostlarımıza Çerkesya adına teşekkür ederiz.

(DİYASPORA) KUZEY KAFKAS DAĞLI HALKLARINA

Bir süre öncesine kadar dünyanın süper güçlerinden birisi olan Sovyetler Birliği yaşanan değişimler sonucu, emperyalist güçlerinde etkisiyle sonu olmayan bir yola sürüklenmekte.

Nüfus yoğunluğu çok olan bölgelerde, bağımsızlık ilanları ile başlayan bu süreç, bağımsızlık ilan eden cumhuriyetlerin içinde yaşanan etnik çatışmalar sonucu yeni bir boyut kazanmaktadır.

Kısa bir süre öncesine kadar kardeşçe yaşayan bu halklardan ikisi olan, Abhazlar ve Migreller, Gürcistan yönetiminin Abhazya Cumhuriyetini kendi topraklarına katmak için yapmakta olduğu provakasyonlar sonucu yeni bir çatışmanın eşiğindedirler.

Biz aşağıda imzası bulunan Kuzey Kafkasya kökenli insanlar olarak, emperyalist güçlerin halkları birbirine düşürmek için tezgahladığı tüm bu oyunları kınıyor ve şiddetle protesto ediyoruz.

Yılmaz Albayrak
Kadir Semih Kulez
Korkmaz Albayrak
Ömer Ermiş
Emrah Baykal
Osman Ermiş
Mehmet Uzun
Fatih Özdemir
Ufuk Genç
Selçuk Doğan
Recep Aydın
Ahmet Kozak
Ahmet Tayyar
Bülent Demirhan
Ersan Kut
Süreyya Erbaş
Sami Taymaz
Bahadır Özdağ
Yavuz Yılmaz
Müjdat Başaran
Nebanat Kırac
Hari Ençok

Mustafa Albayrak
Faysal Kantekin
Vedat Şora
Metek Balkıs
Mahmut Dar
Şaban Çötek
Hüseyin Şen
Melek Çarık
Mahmut Kut
Hüseyin Şen
Serkan Yağan
Murat Ateş
Hızır Sorcu
Sertan Özdemir
Mehmet İnanır
Muharrem Cankurt
Fatih Dinçer
Mahmut Cankurt
Vedat Esen
Şamil Balkıs
Necla İnanır
Ersin Özer

Dilek Ersan
Orhan Altınok
Murat Mirza
Aslan Aksu
Meryem Demir
Hakan Çınar
Gökhan Yılmaz
Serkan Çınar
Elbrus Dinçer
Suat Çotuk
Nuri Tandoğdu
Şermin Ençok
Nuri Tandoğdu
Ferhat Timurlenk
Faruk Özdemir
Nezir Sofçu
Suat Saadet
Bayar Şirayder
Hasan Ezer
Marje

Bahattin Yalçın
İsmail Diksu
Şaban İmilgi
Mit Demir
Teskire Tekyakar
İbrahim Gazey
Erkan Çınar
Hasan Basri Atak
Akin Özer
Dilek Yılmaz
Habib Şen
Marnış Şible
Haydar Timurlenk
Mustafa Tilki
İsmail Balkıs
Fatih Önder
Fatih Güneş
Haldun Yaş
Adil Yaş

GERÇEK DERGİSİNİN 12 TEMMUZ 1992 TARİHLİ ONALTINCI SAYISIYLA İLGİLİ TEKZİP.

Derginiz tarafından muhabiriniz Yasemin Öztürk aracılığı ile tarafımca yapılan röportajınız derginizin 16 sayılı nüshasında yayınlanmış bulunmaktadır.

Ancak yazıyı okuyunca şaşırmadım diye-bilmem mümkün olmadı. Zira : Derginizin röportaj talebi ve konusu tarafıma "Türkiye'deki Çerkeslerin; T.C.'den talepleri neler olabilir?" sorusu üzerine yoğunlaşmıştı.

Nitekim röportajımızın oldukça önemli bir kısmında bu konuda geçmişti.

Tarafımdan muhabirinize Türkiye'deki Çerkeslerin kısa bir tarih geçmişi anlatıldıktan sonra Çerkeslerin T.C.'nin kuruluşuna katkıları sonrasında verdikleri emekler, bunun karşılığı gördükleri işlemler ve bugünkü örgütleri ve T.C.'den ve dünya kamuoyundan beklenti ve talepleri anlatılmıştır.

Ne var ki yayınında bu 1 saat 20 dakikalık röportajın ana konusu ile ilgili olarak tek bir cümlemin bile yansıtılmaması dikkat çekicidir.

Söz konusu röportaj tarafımdan sorumluluğunu taşıdığım bir dergi adına yapılmıştır.

Derginizde yayınlanmış bulunan kısımlar ise benim şahsi görüşlerimi yansıtmakta olup, ayrıca Rusya Federasyonuna yaptığım gezi sırasındaki gözlemlerimi de kısmen içermektedir. Bu görüş ve gözlemlerim ise muhabirinizle yapılmış bulunan röportaj sonrası sohbetten alınmış ve derginize basılmıştır.

Röportaj konusuyla herhangi bir ilgisi bulunmamaktadır.

Bu durumun yani salt sohbet esnasında düşünce alışverişi esnasında söylenilen düşüncelerin derginiz sayfasında yayınlanmasını, aynı çizgide olan veya olmasını arzu ettiğimiz yayın organları arasındaki basın dürüstlüğüne ne derece sığdırılabileceğini takdirlerinize bırakıyorum.

İşin diğer bir acı yönü ise bu şahsi görüşlerimi okuyucunuza dergimizin görüşü gibi yansımıştır. Oysa ki dergimiz bu güne kadar böyle bir görüşü okuyucumuza bildir-memiştir. Muhtemel dizgi hatalarımıza rağmen görüşlerimizin bu şekilde yansımaları bizleri de bağlayıcı duruma sokmuş, derginin sahibi ve kurum olarak Marje'yi sıkıntıya itmiştir. Tüm bu sebeplerden dolayı olay istifamı gerektirecek sorumluluk ve vehamete gelmiştir. Bundan böyle bu tür yayınlarınızda daha özenli ve dikkatli olacağınızı umar, söz konusu cevabımızı derginizin aynı sahife ve boyutunda tekziben yayınlamanızı rica ederim.

Gerçek Dergisinin devam edecek yayın yaşamında başarılı olması temennisiyle.

Avukat Mustafa Aziz Özbek
Marje Dergisi Genel Yayın Yönetmeni
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

GEREĞİ İÇİN : Gerçek Dergisi Merkezi
İstanbul
BİLGİ İÇİN : Ankara Bürosu
Ankara

TC. ABHAZ DELEGASYONU- NUN ABHAZYA CUMHURİYETİ İNCELEMELERİ

İstanbul'dan Mümtaz Demiröz, Erol Kılıç, Hilal Atan, Yurdaer Erşen, Hakkı Özdemir, Sakarya'dan Aydın Karaduman, Turhan Kumaş, Salim Özyılmaz, İnegölden Turgut Cilo, Talih Aktaş, Şinasi Günbay, Edip Acar, Cemal Kayaş, Eskişehir'den Ahmet Yavuz, Cemalettin Kurtgel, Hâyri Ençok, İsmail Hakkı Belkıs, Bursa'dan Tülin Sarıbay ve Nesrin Şener'den oluşan Abhazya İnceleme Delegasyonu Erol Kılıç Başkanlığında 9 Temmuz 1992 tarihinde Başkent Sohum'a hareket etti. Abhaz'ların yoğun olarak yaşadığı bölgelerdeki Kafkas Derneklerince seçilen delegeler Abhazya'nın bu gün içinde olduğu sosyal, ekonomik, demokratik, politik problemleri yerinde görmek; Eylül 1992 tarihinde Pitsunda'da yapılacak Dünya I. Abhaz Ulusal Kongresine hazırlık yapmak amacını güdüyordu. Cumhurbaşkanı Arzınba ile de görüşen delegasyon heyeti, Abhazya'daki araştırma ve incelemelerde, zaman zaman Suriye, Almanya, Amerika ve diğer kardeş Kafkas Cumhuriyetlerden gelen heyetlerle birlikte oldu.

Türkiye Delegasyonu Sohum Belediye Başkanı ile yaptığı görüşmelerde anavatana döneceklerin mesken sorunlarına getirilebilecek çözümler konusunda bilgi alış verişinde bulundu. Delegasyon ikinci gün Abhazya Ulusal Formu "AYDGILARA" merkezinde forum yöneticileri, Abhaz Milletvekilleri, Abhaz Yazarlar Birliği üyeleri ile görüşmelerde bulunmuş, oturuma katılanlar, anavatana dönüş ve gelecekte Abhazya'nın izleyeceği politikayı, ekonomik istikrar programlarını görüşmüştür.

Bu toplantıda Ocak 1992 tarihinde Türkiye'de faaliyet gösteren 30'a yakın Kafkas Derneğinin İstanbul'daki birleşik toplantısında Erol Kılıç tarafından izleyicilere o-

kunan Güney Osetya ve Abhazya deklarasyonu Abhazca olarak aynen okunmuş ve izleyiciler tarafından dakikalarca alkışlanarak Türkiye'deki kardeşlerinin hassasiyetine bir kez daha teşekkür edilmiştir. Delegasyon üçüncü gün Gürcü-Abhaz çatışmalarında şehit olan gençlerin, Kutol ve Beslenihu Köylerindeki mezarlarını ziyaret etmiştir. Dönüşte de Oçamcıra Belediyesi ziyaret edilmiş, Belediye Başkanından, anavatana dönenler için tahsis edilmiş arsalar ve Oçamcıra'da mevcut iş potansiyeli hakkında bilgi alınmıştır. Tamış Köyünde geleneksel Kafkas mutfağı ile oluşturulmuş bir düğüne iştirak eden delegasyon burada akrabalarıyla sohbet imkanı bulmuştur. Abhazya Parlamentosunda milletvekili olarak görev yapan, Rus, Rum, Ermeni, Oset kökenli milletvekilleri ve Abhazya'da yaşayan halkların temsilcileri ile müşterek bir toplantı yapılmış ve bu toplantıya delegasyonun vaki talebine rağmen, Gürcü milletvekilleri ve temsilcileri katılmamışlardır. Bütün temsilcilerin memnuniyetlerini ifade ettikleri bu toplantıda, Abhazya'daki problemler ve çözüm-leri üzerine görüşler açıklanmıştır. Daha sonra II. Dünya Adige-Abhaz Kültür Festivaline katılan delegasyon "APSATGIL" adlı Anavatan Formu ve Demografi Daire Başkanlığı ile görüşmeler yapmış, anavatana dönenlerin ve üniversite öğrencilerinin sorunları konusunda fikirlerini bildirmiştir. Rauf Bijnov, Yura Argun ve Givi Dopuva'dan bu konuda ki çözüm önerilerini dinleyen delegasyon, ertesi gün Muka köyüne geçmiş, aynı gün köyde düzenlenen, AKKKD'nin ekibinde hazır bulunduğu programı izlemiştir.

Evsahibi folklörcüler ile Türkiye'den ve diğer kardeş Kafkasya Cumhuriyetlerinden gelen gençlerin oluşturduğu gurur verici manzara önünde açılış konuşmasını yapan Abhazya Ulusal Şairi, Yazar, Eski Cumhurbaşkanı

Bağrat Şinkuba'nın ardından, sözü, Kabardey'in sembol kişisi Zaur K. almış, Adige Abhaz dayanışması hakkında 15.000 kişi önünde coşku dolu bir açıklamada bulunmuştur. Üçüncü olarak söz alan inceleme delegasyonu başkanı Erol Kılıç Muka Köyünün geleneksel Apsuva Gününün bu gün Nart Gününe dönüştüğünü ve sürgündeki Kafkasyalıların bu dayanışmayla sonsuza dek var olacaklarını, barıştan yana olduklarını ama kimseye de bir karış toprak vermeyeceklerini belirtmiş, seneye Apsuva Gününde buluşmak üzere tüm Türkiye Abhaz'larının iyi dilek ve temennilerini sunmuştur.

Dünya Çerkes Kongresi Başkanı Kalmukov, II. Başkanı Necdet Hatam ve son gün Abhazya Parlamentosundan iki Migrel Milletvekili ile de görüşen delegasyon festivalin Pit-sunda' daki gösterilerine de katılıp 23 Temmuz 1992 tarihinde görevini tamamlayarak ve yolda yaşadıkları bağımsızlık haberinin coşkusıyla, ayrılmanın hüznünü biraz olsun hafifleterek yurda dönmüşlerdir.

Kutalya Erol Kılıç

DÜNYA KAFKASOLOJİ KONGRESİ

Geçtiğimiz Haziran ayında Maykop'ta düzenlenen Dünya Kafkasoloji Kongresi Kafkasya'nın ve dünyanın her tarafından iştirak eden delegelerle birlikte oldukça büyük bir katılımı ile gerçekleşti.

Kongreye Türkiye Cumhuriyeti'nden İzzet Aydemir, Yasin Çelikkıran, Cumhur Özsoy, Cevdet Yıldız Hapi, Mevlüt Atalay katıldılar.

Ayrıca, Dünya Çerkes Derneği Başkan yardımcısı Necdet Hatam ve İbrahim Kızıl-ırmak da gözlemci olarak kongrede hazır bulundular.

Konferansta konuşmacı sayısının çok olması organizasyonun üç ayrı salonda, üç grup halinde yapılmasına neden oldu. Konferans konuları, Nartlar, Dil ve Tarih olarak üçe bölündü. Türkiye'den Mevlüt Atalay, Cevdet Hapi ve Yasin Çelikkıran Nartlar hakkında; Cumhur Özsoy Wubih dili ve Edebiyatı hakkında; İzzet Aydemir ise T.C. Çerkesleri

hakkında konferanslar verdiler. Tüm organizasyonun ağırlığını Nartlar teşkil ediyordu. Bilhassa Nartların dünyaya tanıtılmasında büyük rol oynayan Hadağatle Asker, konferansların en başta gelen konuğuydu. Ayrıca Suriye ve Ürdün'den gelen az sayıda bilim adamı da konferanslara iştirak etti. Organizasyonun en büyük yararı Dünyanın her yerinden gelen Bilimadamlarının birbirleriyle buluşup fikir alışverişi yapabilmeleri oldu.

Cumhurbaşkanı Çarım Aslan'ın da şeref misafiri olarak katıldığı toplantı sonucunda delegeler, Abzeh, Bjedug, Şapsığ olmak üzere üç ayrı bölgeye araştırma ve inceleme ziyaretlerinde bulunup, akrabalarını da görme fırsatını elde ettiler. Sonuç itibarıyla; Nart'ların, tüm Dünya Çerkeslerinin öz varlığı olduğunu, dünyaya bir kez daha ilan eden kongre, organizasyonun, ilerdeki yıllarda da devamı kararı ve temennisiyle dağıldı.

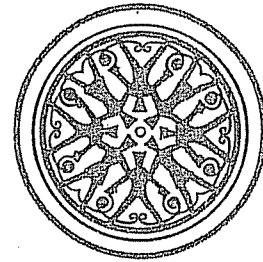
Y A R I Ş M A

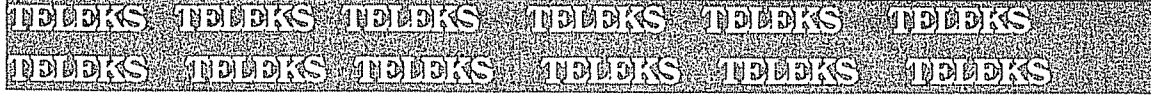
GÖRÜŞLERİNİZİ BEKLİYORUZ

Kabardey Ulusal Kongresi, Adige Kültürünün kalkındırılması amacıyla bir komisyon oluşturdu. Komisyonun başlıca görevi, Adige dili ve tarihini araştırmak ve Adige dilinin eğitim ve devlet dili olması için çalışmalarında bulunmaktır. Ayrıca tüm Adige organizasyonları tarafından bir çok bölgeye ulaştırılmak üzere bir gazete çıkarılacaktır. Kabardey Ulusal Kongresi gazetemize verilecek isim için bir yarışma düzenlemiştir. Yarışmaya katılabilecek güzel önerilerin gazetemizin yönetimine gönderilmesi rica olunur.

Yarışma birincisine organizasyon komitesi tarafından verilmek üzere 5000.- Rublelik bir ödül ayrılmıştır.

Kabardey Ulusal Kongresi

KADINLARIN YEMİNİ

Kabardey Cumhuriyetinde "Setenay" adında kadınlar derneği kuruldu. Derneğin yönetim kuruluna ve diğer çalışmalarına katılacak olanların, ulusun yararına çalışacaklarına dair şu yemini etmeleri gerekiyor.

1. Adige geleneklerini ve onurunu koruyacağıma ve yeni nesillerin yetiştirilmesinde rehber olacağıma,
2. Setenay Kadın gibi namuslu ve gerçekçi olacağıma,
3. Tüm gücümü, Adige Ulusunun kalkındırılması için harcayacağıma,
4. Ulusum için verilecek her görevi yerine getireceğime,
5. Adige Ulusunun gelişimine engel olanlarla mücadele edeceğime,
6. Ulusumun tarihini iyice öğrenip, yeni nesillerin eğitiminde rehber olacağıma, içimizde yaşayan yabancı halklara da öğreteceğime, onların nezdinde saygınlığımı arttıracığıma,
7. Tüm ülkelerde yaşayan Adigeleri birleştirmek ve bir araya getirmek için canla başla çalışacağıma,
8. Yeni nesillerin düşünceli, akıllı ve güzel olmasına Adige ulusunun yeniden yapılanması için çalışacağıma,
9. Adigelerin ellerinden zorla alınan topraklarının geri alınması ve göklerimiz barış içinde olması için mücadele edeceğime,
10. Şahsi işlerimi ulusal işlerimin önüne geçirmeyeceğime, Tanrı'nın ve Halkımın önünde and içerim.

ANNELER DERNEĞİ

16 Mayıs 1992 Tarihinde Maykop'ta Anneler Derneği kuruldu. Derneğin kuruluş amaçları şunlardır.

1. Adige toplumunun yeniden yapılanmasında, tarihlerinde olduğu gibi yeniden kadının desteğini sağlamak,
2. Ailenin saygınlığını korumak, çocukların eğitimi için çalışmalar yapmak,
3. Genç kızların iyi bir ev kadını olabilmeleri için kurslar düzenlemek,
4. Biçki, dikiş ve eski el sanatları kursları düzenleyerek yeniden canlandırmak,

Dernek yönetimi aşağıdaki kişilerden oluşmaktadır.

Başkan	: Tambi Cantığ Adige Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
Başkan	: Açmuz Raziyet Adige ve Rus Dili Edebiyatı Öğretmeni,
Müdür	: Bibe Cürmit
Üye	: Bağ Sim Spiker, Milletvekili
Üye	: Pereniko Raziyet Tiyatro Sanatçısı
Üye	: Şevoj Roz Ses Sanatçısı
Üye	: Guç'el Asiyet Jinokolog
Üye	: Mefeş'uko Şengül (Türkiye Uzunyayla'dan)

DÜNYA KAMUOYUNUN DİKKATİNE

Biz aşağıda adları bulunan Türkiye'deki Kafkas Kültür Dernekleri, 22 Ağustos 1992 tarihinde İstanbul'da yaptığımız birleşik Koordinasyon toplantısında aldığımız kararları, Dünya Kamuoyuna, tüm demokrat kuruluşlara, basın yayın organlarına, demokrasi ve insan haklarını savunan dünya devletlerine duyuruyoruz.

1- Gürcistan Yönetimi, kendisi için istediği tüm hak ve özgürlükleri başka halklar için istemek zorundadır.

2- Gürcistan'ın cunta yönetimi, faşist metodlar ve bahanelerle, Güney Osetya'dan sonra Abhazya Cumhuriyeti'ni de işgal ederek soykırım başlatmıştır. Stalin ve Beria ikilisinin geçmişteki uygulamaları bugün maalesef yeniden hortlatılmak istenmektedir.

3- Sahte demokrat, Tiflis'in cunta yönetiminin kuklası Edward Şevardnadze'nin gerçek yüzü ortaya çıkmıştır. Çağımızın yüzkarası Edvard Şevardnadze'yi tüm Kuzey Kafkasya Halklarının ulusal düşmanı ilan ediyoruz. Bu demokrat görünümülü diktatör, uluslararası platformda hak ettiği şekilde cezalandırılmalıdır.

4- Tüm Kuzey Kafkas Halkları, Güney Osetya ve Abhazya'ya yapılan saldırıları kendilerine yapılmış kabul ederler. Bu nedenle; Oset ve Abhaz kardeşlerimizin özgürlük ve demokrasi mücadelelerini sonuna kadar destekleyecektir.

5- Kuzey Kafkasya Kültür Dernekleri, savaşın sadece Abhazya'da kalmayarak tüm Kafkasya'da ve Kuzey Kafkasya'lıların yaşadığı her ülkede devam etmesinden kaygı duymaktadır.

6- Bu itibarla; Gürcistan Hükümeti Abhazya'yı kayıtsız şartsız olarak derhal boşaltmak zorundadır.

7- Gürcistan'ın cunta yönetimi, Abhazya'da yapmış olduğu zararlar gözönüne alınarak Abhaz Halkına, Rus, Rum, Ermeni, Türk, Eston, Kazak, Ukraynalı, Mingrel, Tatar, Laz ve Abhazya'da yaşayan Abhazya vatandaşı Gürcü Halkına bu savaş ile verdiği zararları tazmin etmelidir.

8- Biz; Karabağ'da, Bosna'da, Abhazya'da, Kafkasya'da barış, dostluk ve kardeşlik istiyoruz. Ancak barış, dostluk ve kardeşlik isterken vatanımıza ve özgürlüğümüze el uzatılmasına izin veremeyiz.

Kamuoyunun, ilgililerin bilgilerine, takdir ve desteklerine saygı ile sunarız.
22 Ağustos 1992

KAFKAS ABHAZYA KÜL. DER.

İSTANBUL KAFKAS KÜL. DER.

ANTALYA K.KAFKASYA KÜL. DER.

ANKARA K.KAFKASYA KÜL. DER.

DÜZE K.KAFKASYA KÜL. DER.

BANDIRMA K.KAFKASYA KÜL. DER.

ÇORUM K.KAFKASYA KÜL. DER.

BALIKESİR K.KAFKASYA KÜL. DER.

ESKİŞEHİR KAFKAS FOLKLOR DER.

BİGA BATI KAFKAS KÜL. DER.

BURSA K.KAFKASYA KÜL. DER.

YALOVA K.KAFKASYA KÜL. DER.

REYHANLI K.KAFKASYA KÜL. DER.

KOCAELİ KAFKAS KÜL. VE YAŞ. DER.

U.TARLA KAFKAS KÜL.VE YAŞ. DER.

DÜZCE ABHAZ KÜL. DER.

İZMİR K.KAFKAS YA KÜL. DER.

SUSURLUK K.KAFKAS YA KÜL. DER.

K.MÜRSEL K.KAFKAS KÜL. YAŞ. DER.

KAYSERİ KAFKAS KÜL.VE DAYA-NIŞMA. DER

İSK. K.KAFKASYA KÜL. DER.

SİVAS K.KAFKAS KÜL. DER.

SAMSUN KAFKAS KÜL. DER.

İST. K. KAFKASYALILAR KÜL. DER.

GEBZE KAFKAS KÜLTÜR DERNEĞİ.

BOZÜYÜK K.KAFKAS KÜL.DER.

İNEGÖL ABHAZ KÜLTÜR DERNEĞİ

SAKARYA KAFKAS KÜLTÜR DERNEĞİ

İLK MİTINGİMİZ VE GÖRÜNTÜ

Cihan İŞBAŞI

Tarih 18 Ağustos 1992. Çerkes Halkı için hem çok önemli bir gün hem de o denli önemli bir başlangıç. Belki de 12 Eylül öncesine de uzanan çok büyük bir süfecin nasıl olacağı ve ne sonuçlara varacağı kestirilemeyen sonu. Ama bu son aynı zamanda birşeylerin başlangıcı.

Tahmin edebileceğiniz gibi bu tarih, Çerkes Halkının onyıllardır ilk kez olarak gerçekleştirildiği, "Gürcistan Şövenizmini Protesto" mitinginin tarihi. Diğer bir anlamda; 128 yıl önce gemilere bindirilirken toplandığımız, bir araya getirildiğimiz tarihten beri belki de ilk kez bir ikinci bir araya gelişin günü. Belki acı bir şaka gibi gelecek ama Çerkesler sonunda omuz omuza, bir arada ve ortada düğün dernek vs. , bildik sebeplerden hiç birisi yok...

Bir Abaza arkadaşımızın ağzından dökülen şu laflar belki de bütün bu açıklamaları gereksiz kılıyor. "Bu devletten ilk kez kendim için, kendi vatanım için bir şey istiyorum."

18 Ağustos sabahı bulduğumuz yer Adapazarı. Yaklaşık 3500 kişilik bir insan kalabalığı ve yüzlerce pankart, bayrak, döviz, vs. ile dolu bir meydan. Bilinen gerekçelerin getirdiği hüznün ve yanısıra birlikte olmanın verdiği coşku...

Yaşanılan günün ve ilk olmasının dezavantajıyla başarı olarak kabul ettiğimiz kitlesel tavrımızın çok az bir bölümünü betimleyebilen bu sözlerden sonra mitingün dikkat çekici ölçüde önemli bölümlerini aktarmak istiyoruz sizlere...

Marje olarak dahil olduğumuz Ankara kortejinin içinde alkış sesleriyle şehre girdiğimizde insanların yarı anlamaz, yarı tedirgin bakışlarıyla karşılaşırız. Adapazarı belki yıllardan bu yana ilk kez böyle bir olayla karşılaşır...

Miting meydanına vardığımızda üçbin kişilik bir kitlenin "hoşgeldiniz" alkışı ve tezahüratıyla yerimizi alıyoruz... Ne konuşmacıların ustalıkla tavrıları, ne de kitle sorumluları çoğu yerde sloganlara ve coşkuya engel olamıyor... İnsanların yüzlerinden akan bir isyan ve reddediş var sanki. Gürcü şövenizmi, büyüğü küçüğü tüm insanımızın içinde kanı durmaz bir yarayı çoktan açmış...

Ve tabii ki T.C.'nin vurdumduymazlığı...

Gürcistan'la sıcak mı sıcak ilişkiler,

yardımlar, krediler...

Herkesin işleri yolunda ve alanda üveylikten, sessizlikten bıkmış bir kitle...

T.C. Yönetim organları ilk etapta tavrını koymakta gecikmiyor: ilk izin isteme çabası birazda thamadelerimizin kayıtsız ve tedirgin tavrıyla iptal ediliyor ve Pazar günü onbinlerle olması olası eylem salıya kaydırılıyor. Öğrenilen ikinci tecrübe ise bu süreçten sonraki çıkışlarda organizasyon komitelerini daha radikal tavırlar almasının gerekliliği.

Meydanda iki adet de olsa bulunan Türk Bayrakları, Atatürk Portresi insanların tepkisini çekiyor.

Destek ve kutlama telgrafları arasında en çok ilgiyi M.Ç.P.Adapazarı Teşkilatı'nın telgrafı görüyor ve daha metin okunmadan ısıklık ve yuh sesleriyle protesto ediliyor. Organizasyon komitesince belirlenen sloganların durumun vehametine oranla son derece yumuşak ve sevecen olması da kitle tarafından yadırganıyor. Ankara ve İzmir Derneklerinin gençleri arasında oluşturulan kısa bir diyalog sonucu slogan insiyatifi bir anlamda ele alınıyor ve mitingün tansiyonu oldukça yükseliyor...

Mitingde küçük de olsa dikkati çeken bir hususta organizasyon komitesinin güvenlik güçlerine gösterdiği iyi niyet fazlalığı. Kısaca bir teşekkürle geçirilebilecek söz konusu olay, bize göre normalden fazla uzuyor. Adapazarı Emniyet Müdürüne adıyla ithaf edilen teşekkür ise bir zamanların belgeli işkencecilerinden biri olarak lanse edilen bu zat için doğrusu yine fazla geliyor...

Bu kusurlar yine de günün güzelliğini ve anlamını bozmuyor ve akşam 16.00 sıralarında kitle dağılıyor...

İnsanların biraz hüzünlü biraz yorgun dönüşleri TV haberlerindren öğrenilen "Sohum düştü" mesajıyla oldukça gergin bir hal alıyor... Fakat haberin saat 24.00 sıralarında telefon bağlantısı kurduğumuz Abhazya tarafından yalanlanması bizleri oldukça sevindiriyor... Hiç değilse şimdilik rahat bir nefes alıyoruz. Dileğimiz dergi baskıdan çıktığında durumun değişmemesi ve daha da lehimize bir hal alması...

Bu güzel başlangıca Marje olarak koyduğumuz yorum kısaca şu...

Gün, çene yapanlarla, iş yapanların ayıklanacağı gündür ve bu günde çene yapanların sahte yüzlerle gezenlerin, diğer soydaşlarımızın nezdinde affı da yoktur. Daha güzel ve aydınlık günlere dileğimizle Marjel!...

B

ASINDAN

- 25 - 7 - 32 / Hürriyet -

Çıplak Kafkas ekibi

Rusya ve diğer Orta Asya ülkelerinden Türkiye'ye gelen halk dansları toplulukları para kazanmak için soyunmaktan başka çıkar yol bulamadılar.. Bu ekiplerden biri olan Kafkas ekibi gece kulübü Şehrazat'ta çıplak bir şekilde sahneye çıkmaya başlayınca herkesi şaşırttı. Türkiye'de para kazanmanın yolunu çabuk öğrenen Kafkas güzelleri, işlerini zevkle yaptıklarını ve iyi para kazandıklarını söylediler. ► **Nurettin KURT**

(İstanbul Kafkas Kültür Derneği Başkanı): **Erhan Şahin**
Yetmiş Yıldır Sesimiz Çıkıyor

Milliyet nerede biter, milliyetçilik nerede başlar bu hesabı iyi yapmak gerekir.

Türk kültürü, Türkiye'de yaşayan ve daha önce yaşamış olan

kültürlerden etkilenmiştir. Bütün kültürler böyledir. Çerkes kültürü Türk kültüründen etkilendi, Türk kültürü de Çerkes kültüründen bir şeyler kazandı. Savaşçı bir millettiler; bu yeteneklerini Osmanlı için kullandılar. Kurtuluş savaşında da ilk önemli Çerkesin adı tarihe geçti. Biri Anzavur, diğeri Ethem. Biri padişahın yanında yer aldı, diğeri Kemal'in. Bir zamanlar hep taraf olmuşlar. Ama yetmiş yıldır sesleri çıkmıyor. Anzavur'un ve Ethem'in gölgesi var üzerlerinde. Devlet onları hep suçladı bu yüzden. Çerkeslerin çok da iktidar yanlısı bir tutumları yok. Dönüş konusuna gelince; bir yere gitmek gerekiyorsa, ben Paris'e gitmeyi tercih ediyorum. □

Gürcistan'la sıcak ilişkiler

SORUNLARIN ÇÖZÜMÜ GÖÇ MÜ?

Zora dayanan asimilasyon, egemen ulus kültürüne yönelen abartılı övgüler, devlet politikasının şoven ilkelerle güçlendirilmesi karşısında, üzerinde egemenlik kurulan kültürlerden bir tepki oluşur. Azınlık kültüründe tarihin geçerken törpüleyeceği eskimiş öğeler bile, inatçı bir titizlikle sakınmaya çalışılır.

Çerkesler için de bu geçerli.

Kültürel yapının ve ulusal kimliğin renklerinin solmaya başladığı kaygısı, uzun yıllar boyunca, otantikliğe, bozulmamışlığa ulaşma düşlerinin beslediği, anayurda göç çağrısıyla giderilmeye çalışıldı.

Çerkes önderleri, göç tartışma-

GERÇEK 12-7-32

Mustafa Azlı Özбек

Bizi Erittiler

Türkiye'de uyguladıkları asimilasyon politikasıyla bizleri erittiler. İnsanlarımızın kendi dillerini konuşmaları engellendi. Çerkezce konuşursanız, başınıza kötü şeyler gelir denildi. Böyle giderse, yaşamayan bir dil ve kültür olacağız. Çerkesleri, devlet potansiyel bir tehlike olarak gördü. Çerkes Ethem bahane edilerek, bize hain muamelesinde bulunuldu. Çerkes Ethem'den bu yana Türkiye'de bölücülükten, parçalanmadan bahsedildiğinde Kürtlerin yanısıra akla Çerkesler geliyor.

Bizim soydaşlarımız, Kafkasya'da sosyalizmin inşası sürecinde dil ve kültürümüzün özgürce gelişmesine olanak tanıdığı için mutluydular. Enstitümüzü kurabilmiştik. Bugün, bir kapitalizm merakı var. Sonuçta hata edildiği anlaşılacak. Çünkü sosyalizmin nimetlerinin onlar da farkında. Ben Kuzey Kafkasya halklarının Lenin'in felsefesinin yolundan giderek refaha ulaşacaklarına inanıyorum. □

K

ARİKATÜR

Cihan İŞBAŞI

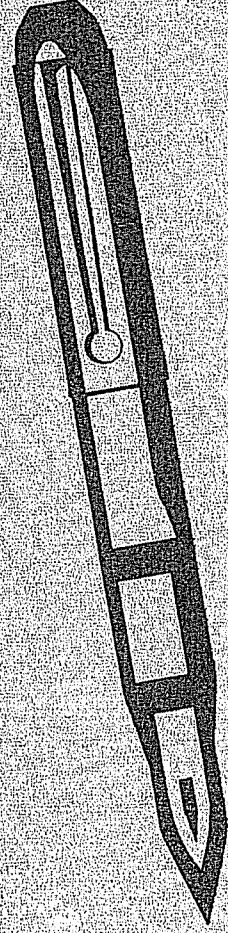

MUHACERETTEKİ

ÇERKEŞ AYDINLARI

İzzet AYDEMİR

Ankara 1991

Щ А.В.К
9 Ж М
А Д.С.
9 ЗЦ

KİTAP İSTEME ADRESİ: P.K.: 355 Kızılay/ANKARA

"Gözler hayata açılan pencerelerdir."

Ketave

ALBINO
OPTİK - PAZARLAMA

